Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 167 (9663).

1989 йил 6 сентябрь чоршанба

Баҳоси 3 тийин.

ОРОЛ САҚЛАБ ҚОЛИНИШИ КЕРАК

Мусаввира А. Насимованинг «Оролга мотам» асаридан ғамга ботиб қараб турган аёл образи Орол ҳаракати 2-сессияси қатнашчиларининг нутқларидаги ғам ва ташвишни жуда тўғри акс эттирди. Тошкент Кино уйида бўлиб ўтган бу анжуманни Орол ва оролбўйини сақлаб қолиш комитети ва Тинчликни сақлаш республика комитети уюштирган эди. Мусаввира комитетга совға қилган сурат мамлакатимизнинг турли томонидан келган олимлар, адабиёт ва санъат арбоблари жамоатчилик вакилларини тўпланишга мажбур қилган муаммонинг аччиқ рамзи бўлиб қолди.

— Ушбу сессияда муҳим масалалар ҳал қилиниши керак, — деди комитет раиси, ёзувчи П. Шермуҳамедов. — Ҳукумат ва жамоат ташкилотларининг, министрликлар ва идораларнинг регионнинг келажагини қадрлайдиган барча одамларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш зарур. Сессия конкрет вазифаларни — Оролни қутқариш ишларини, жумладан «Орол-88» Бутуниттифоқ илмий-публицистик экспедицияси тавсияларини бажариш якунларини чиқаришни, келгусидаги фаолиятимиз режаларини ишлаб чиқишни кўзда тутади. Партия ва ҳукуматнинг денгизни сақлаб қолиш ва Орол бўйида экология вазиятини яхшилашнинг шошилинч чора-тадбирлари тўғрисидаги қарори қандай бажарилаётганини аниқлаш учун биз Оролбўйига борамиз.

— Биз нима қилиш ҳақида жуда кўп гапиряпмиз, лекин жуда кам иш қиляпмиз, — деди СССР Фанлар академиясининг вице-президенти, СССР халқ депутати академик А. Л. Яншин. — Асосан ҳамма иш министрликлар ва идораларнинг ана шу муаммоларни ҳал қилишни хоҳламаслигига, баъзан эса ҳал қилишга қодир эмаслигига бориб тақалмоқда. Ҳозирнинг ўзидаёқ кўп иш қилиш мумкин. Масалан, сувнинг шўрланишини камайтириш учун зовур чиқариб, ер ости сувлари сатҳини пасайтириш лозим. СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги бу ишни амалга ошириш ўрнига турли каналлар ва коллекторлар қурилишининг навбатдаги лойиҳаси билан банд бўляпти. Яна халқнинг миллиард сўмлаб пуллари шамолга совурилади, тўғрироғи сув хўжалиги министрлигининг ўпқонига кетади. Ана шу министрликнинг бундай фаолиятига қатъий чек қўядиган пайт келди.

Сессия қатнашчилари Оролбўйидаги аҳволнинг фалокатли эканлигини кўрсатувчи далилларни келтирдилар. Хатарли экология вазияти ҳар йили кўплаб одамларнинг ёстиғини қуритмоқда, хавфли касалликлар сонини кўпайтирмоқда. Дарёга минерал ўғитлар ва заҳарли химикатлар оқизилмоқда энг серўт яйловлар аста-секин даштга айланмоқда. Регионда яшаётган 100 минглаб одамларнинг ҳаёти хавф остида қолмоқда.

Орол денгизи жуда тез саёзлашмоқда. Ҳукумат амалга оширишни мўлжаллаётган чора-тадбирлар эса бир неча ўн йилларга мўлжалланган. Бу аҳволда бир неча йилдан кейин қутқарадиган денгизнинг ўзи қолмайди. Ўтган йили Оролга 1 куб километр ҳам ортиқча сув тушгани йўқ. Ҳолбуки, ҳар йили денгиздан 30—35 куб километр сув буғланиб кетмоқда. Регионда пахта майдонларини дарҳол камайтириш керак. Бунинг устига пахта экилган майдонлар рентабел эмас.

Нутқларда муаммони ҳал этиш юзасидан бир қанча конкрет таклифлар ва тавсиялар айтилди. Сувни тежайдиган технологияларни жорий этиш, махсус Орол институтини тузиш, пахта яккаа зироатчилиги муаммосини тубдан ҳал этиш ана шундай тавсиялардандир. Орол фожиаси бутун Ўрта Осиё регионига таъсир қилаётганлиги, Оролбўйида юз берган экология вазиятини ўзгартиришга бутун мамлакат жамоат ташкилотлари ва идораларининг куч-ғайрати билангина таъсир ўтказиш мумкинлиги таъкидланди.

Сессияда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Ж. Ҳамидов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

ҲАМ ДОН, ҲАМ СИЛОС

● ЎРТА ЧИРЧИҚ районидаги Свердлов номли колхознинг Эндибой Куашбоев бошчилик қилаётган ем-хашак етиштириш бригадаси маккажўхори ўримини қизитиб юборди. Бригада аъзолари йигирма гектар майдондаги маккажўхорининг ҳар гектаридан 70 центнер ўрнига 75 центнердан ҳосил кўтариш ниятида. Суратларда: (чапда) илғор механизатор Э. Омонқулов, (ўнгдаги суратда чапдан) механизатор Х. Умиров, ҳисобчи Н. Турсунбоев ва бош инженер Ў. Қистаубоев; пастда ўрим пайти.

А. ЗУФАРОВ суратлари.

РЕДАКЦИЯГА КЕЛГАН ХАТЛАРДАН

ТАЛАБ ҚИЛАМИЗ

ҲУРМАТЛИ РЕДАКЦИЯ, ушбу мактубни пичоқ бориб суякка қадалганидан ёзаяпмиз. Ғалаба район партия, совет, хўжалик раҳбарлари, Оққўрғон район автотранспорт корхонаси маъмурияти бир неча йиллардан буён шикоятимизга қулоқ солишмаяпти ёки ўзларини уринтиргилари келмаяпти.

Қишлоғимиз билан Солдатск посёлкасининг оралиғи 18 километр. Аммо автобус қатнамайди, йўлни зарурат юзасидан пиёда босишга мажбурмиз.

Тушунамиз, давлат учун битта автобус ажратиш ҳеч гап эмас. Бироқ масъул ходимлар ўз вазифаларига лоқайд бўлсалар оддий халққа қийин экан.

Биз Тошкент область Совети депутатларидан ҳам талаб қиламиз — Солдатск посёлкасини Победа, Восток, Гул, Чиноз аҳоли пунктлари билан боғлайдиган автобус маршрутларини очиш чорасини кўрсалар аҳолига жуда қулай бўларди.

А. ЎРОҚБОЕВ.

ДЕПУТАТ БИЛАН УЧРАШУВ

ҒАЛАБА районидаги Свердлов номли колхозда Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати Қ. Ҳолмирзаевнинг сайловчилар билан учрашуви бўлиб ўтди. Депутат бевосита халқ вакили сифатида қилаётган конкрет ишлари, зиммасидаги наказларнинг қандай бажарилаётганлиги хусусида сайловчиларига ҳисоб берди.

Қ. Ҳолмирзаевнинг депутатлик фаолияти давомида бажарган энг йирик наказлардан бири — регионда янги Водник посёлкасининг бунёд этилгани бўлди. Ҳозир бу посёлкадаги юздан зиёд уйларда илгариги йилларда юз берган сув тошқинларидан зарар кўрган оилалар яшамоқда. Уларнинг фарзандлари эса шу посёлкада қурилган 220 ўринли боғчада тарбияланмоқда.

Депутат ўз сайловчилари берган барча наказларни тўла бажаришга ҳаракат қилаётир. Регионда қурилаётган янги ўрта мактаб биноси шу йил битказилади. Ҳаво ва атроф муҳитнинг ортиқча ифлосланишига йўл қўймаслик мақсадида Солдатск посёлкасидаги саноат корхоналарида 1,5 миллион сўмлик тозалаш қурилмалари ўрнатилмоқда. Тошкентдаги 2-пойабзал фабрикасининг регионидаги филиали қурилиши давом этяпти.

Бу — депутатнинг ўз сайловчилари билан шу йилги иккинчи учрашуви. Сайловчилар ўз наказларини жадал бажаришга ҳаракат қилаётганлиги учун депутатга миннатдорчилик билдириш билан бирга, ҳозир қурилиш давом этаётган объектлардаги ишни назорат қилиб бориш ва қурилишни иложи борича жадаллаштириш чорасини кўришни илтимос қилдилар.

М. ҲАМДАМОВ.

ТАЪСИР ЎТКАЗИШ ОСОН ЭМАС

ЯҚИНДА Тошкент районидаги сабзавотчилик, картошка ва полиз экинлари илмий-тадқиқот институтида «Қизлар гурунги» бўлиб ўтди. Унда — Шарқшунослик институтининг катта илмий ходими Муборак Юнусхўжаева, Тошкент Давлат университети илмий коммунизм кафедраси доценти Ўктамхон Муҳаммаджонова ва район туғуруқхонасининг бош гинекологи Машкура Муҳамедовалар иштирок этишди. Суҳбат давомида аёллар қайта қуриш уларга нималар бераётгани, нималарга эришишни эса ҳозирча фақат орзу қилиб қолаётганлари ҳақида гапирдилар. Гурунг меҳмонлари ўз мутахассисликлари бўйича фикр-мулоҳазалар билдириб иштирокчилардан тушган саволларга жавоб бердилар.

Маълумки ҳозир аёлларимизнинг 53 фоизи қишлоқ хўжалиги ишларида банд. Афсуски уларга иш жойларида дам олиш хоналари, айниқса душхоналар қуриб бериш ҳақида ҳамма жойда ҳам қайғурилаётгани йўқ. Булар эса маданиятли турмуш тарзининг асосий шартлари. Қишлоқ боғчаларининг сони ҳам камлигича қолаяпти. Ваҳоланки кўп болали оилаларимиз асосан шу зоналарда истиқомат қилишади.

Колхоз-совхозларда ишловчи деҳқон аёлларимизнинг саломатликлари эса қониқарсиз муҳофаза қилинмоқда. Район туғуруқхонаси бош гинекологи М. Муҳамедованинг айтишича аёл киши беш килограммдан ортиқ юк кўтармаслиги керак экан. Лекин, мисол учун далада сабзавот тераётган аёл бир кунда бир тоннага яқин юк ташийди. Жумладан кунига 40-50 яшиклаб ҳосил териш, тўлган яшикларни пайкаллар ичидан олиб чиқиб транспортга ортиш ҳам улар зиммасида. Хўжаликлар далаларида бригадир ёки ҳисобчидан бошқа бирон эркак кишини учратмайсиз. Қишлоқ аёллари, айниқса далада ишловчи аёлларимиз меҳнатларини енгиллаштириш учун ҳали кўп ишлар қилиниши керак. Ҳозирча булар ҳақида фақат гапирилаяпти, холос. Амалий ишлар эса кам қилиняпти. Шунга қарамай «Билим» жамиятининг район бўлими хайрли ишни бошлаган дейишга асосимиз бор. Бундай тадбирлар жамоатчилик фикрини шакллантириб, аёлларимиз фаоллигини оширади. Фақат пропагандистлар белгиланган вақтларда, белгиланган жойга келиб ишчи-хизматчилар билан мулоқот қилиб қайтиб кетавермай иш, дам олиш жойларида ҳам бўлишса. Шароитлар билан танишиб, лозим бўлганда у ерлардаги имкониятлар яхшиланиши учун амалий ишлар қилинишига ёрдам беришса. Чунки орамизда ҳали фақат даромад кетидан қувувчи, ташаббусларни қўллаб-қувватлашга кўникиб улгурмаган бошлиқлар ҳам оз эмас. Уларга таъсир ўтказиш эса осон эмас.

Г. ШЕРМАТОВА.

ЭНГ ТЎҒРИ СИЁСАТ

«ПАРТИЯМИЗНИНГ ҲОЗИРГИ ШАРОИТДАГИ МИЛЛИЙ СИЁСАТИ» (КПСС ПЛАТФОРМАСИ ЛОЙИҲАСИ) ҲАҚИДА ФИКРЛАР

«Партиянинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсати» (КПСС платформаси лойиҳаси) кейинги пайтда пайдо бўлган энг муҳим партиявий ҳужжатлардан бирндир. Бу ҳужжат жуда кўп масалаларни ўз ичига қамраб олган. Шуларнинг айримлари тўғрисида ўз фикримни билдирмоқчиман.

Энг аввало шуни эслатиш керакки, доҳиймиз В. И. Ленин миллий масалага пролетариат диктатураси ўрнатилмасдан илгариёқ аҳамият берган эди. Унинг «Миллий масала тўғрисида танқидий мулоҳазалар» (1913 йил), «Миллатларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи тўғрисида» (1914 йил) ва бошқа асарларида партиянинг миллий сиёсат соҳасидаги платформаси асосий йўналишлари аниқ кўрсатиб берилган эди. Бу сиёсат партиямизнинг съездларида, пленумларида янада ривожлантирилди. Айниқса, КПСС XIX Бутуниттифоқ конференциясининг «Миллатлараро муносабатлар тўғрисидаги» резолюциясида миллий масалани ҳал этишнинг принципиал йўналишлари равшан ифодалаб берилди.

КПСС платформасининг «Бизга қандай мерос қолган эди?» деган қисмида тарихга назар ташланган. Улуғ Октябрь социалистик революцияси туфайли миллатларнинг тенгсизлиги тугатилиб улар эксплуатациянинг ҳар қандай туридан қутилдилар. 1922 йилда СССР тузилди. Бу тарихда биринчи озод республикалар иттифоқи эди. 1924 йилда СССРнинг биринчи Конституцияси қабул қилинди. Бу даврда ҳур республикаларда яшаётган миллатлар, халқлар бир тан бир жон бўлиб, социализм қуришга киришдилар.

Лекин шуни айтиш керакки, В. И. Ленин вафотидан кейин, у кўрсатиб берган миллий масала соҳасидаги партия сиёсати И. В. Сталин томонидан қўпол равишда бузилди. Ғоят даражада марказлаштирилган, маъмуриятчилик, буйруқбозликка асосланган система вужудга келди. Бу эса миллатлараро муносабатларга ҳам, яхлит давлат тенденциясига ҳам салбий таъсир кўрсатди. Республикаларнинг суверенитети бузилди. Репрессиялар, шу жумладан, Ўзбекистонда ҳам кучайди. Бу миллий муаммолар кескинлашувининг сабабларидан бири эди.

Болтиқбўйи республикаларидаги аҳвол ҳақида КПСС Марказий Комитети баёноти бизни ҳушёрликка чақирди: Болтиқбўйи республикаларида демократия ва ошкоралик вазиятидан миллатчи ва экстремистик гуруҳлар ўз мақсадларида фойдаланмоқдалар. Улар бу республикаларни мамлакатдан ажратиб қўйишга, бошқа халқлар билан таркиб топган алоқаларни узиб ташлашга уринмоқдалар.

Уларнинг режалари социализмга, советларга қарши қаратилганлиги аён бўлиб қолди. Биз бундай сиёсатни рад этамиз. Кучли иттифоқ бўлмаса, кучли республикалар бўлмайди, кучли республикалар бўлмаса кучли иттифоқ ҳам бўлмайди. Партиямизнинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсатининг мағзи, асоси ана шундан иборат. Бундай миллий сиёсатни биз қўллаб-қувватлаймиз.

Асад НУРИЛЛАЕВ, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси фалсафа кафедрасининг профессори, тарих фанлари доктори.

НОМЕРГА ХАБАР

ИШ ТАШЛАШМИ ЁКИ...

«ҲЕЧ ҚАНДАЙ ИШ ТАШЛАШ БЎЛГАНИ ЙЎҚ,— ДЕЙДИ МЕТРОПОЛИТЕН БОШЛИҒИ.— МАШИНИСТЛАР ИШЛАШДАН ШУНЧАКИ БОШ ТОРТДИЛАР, ХОЛОС»

3 сентябрь якшанба куни эрталаб метронинг Ўзбекистон йўлида қатнайдиган вагонларида радио орқали шундай эълон эшиттирилди: «поездлар экология муҳити ёмонлашганлиги сабабли «Чкалов» станциясига бормайди. Улар «Тошкент» станциясидан орқага қайтади».

Топшириқни бажаришга шошилаётган ЎзТАГ мухбири В. Гладилов шунга қарамай, «Тошкент» станциясига йўл олди. У ерда ҳайдовчилар ҳақиқатан ҳам йўловчилардан вагонларни бўшатишларини илтимос қилишди. Журналист шу ерда ниманидир қизғин муҳокама қилаётган форма кийиб олган метрополитен ходимларидан бир гуруҳини кўрди. Уларнинг суҳбатига бир четкада туриб қулоқ солди: гап катта бошлиқлар келгани ва иш ташлаш комитети билан музокаралар олиб борилаётгани ҳақида борарди.

Вақт зиқ эди, журналист бу ишни ҳамкасбига топшириб, ўз вазифасини бажаргани жўнаб кетди. Мен ўша станцияга бориб, бирорта ўзгаришни сезганим йўқ. Поездлар «Чкалов» метросига қадар қатнар, метро ходимлари жой-жойларида вазифаларини бажаришарди. Лекин бу осойишталикка унча ишонгим келмади. Шунда ерости поездлари ходимлари: «Барибир, сешанба куни «Чкалов» станциясини беркитамиз», дейишди.

Айни вақтда «фавқулодда ҳодиса» кўпдан-кўп кабинетларда муҳокама қилинарди. Воқеа бундай бўлган эди: метрополитен машинистлари қўшни авиация заводидан заҳарли чиқиндилар сизиб чиқиб, киши саломатлигига хавф туғдираётганлиги боисидан «Чкалов» станциясига боришдан бош тортдилар.

Апрель ойидаёқ газеталар «Чкалов» станцияси ходимларидан 53 кишининг ЎзТАГ орқали юборилган хатини босиб чиқарган эдилар. Бу кишилар авиация заводини ерости сувларини хром бирикмалари билан булғатаётганликда, ўз бошлиқларини эса «зарарли меҳнат шароитларини хас-пўшлашда» айблаган эдилар. Маълумки, хром бирикмалари инсон саломатлигига қаттиқ таъсир қилади, турли касалликлар, шу жумладан буйрак хасталигини келтириб чиқаради.

Май ойида Чкалов номли авиация бирлашмасининг бош директори В. Журавлев ва Тошкент метрополитени бошлиғи Ш. Шоабдураҳимов бу хатга биргаликда жавоб бердилар. Улар «Чкалов» станциясидаги экологик муҳитни яхшилаш тадбирлари ҳақида хабар қилишди. Метрополитен ўз ваъдаларининг ҳаммасини бажарди. Авиация заводи ҳам вазифаларини муддатида уддаламоқда: кислота ва ёнилғи омборлари бошқа ерга кўчирилди, сентябрь ойида оқаваларнинг бир қисми бошқа канализация коллекторига ташланади, таркибида хром бўлган чиқиндиларни ташиб кетиш қатъий назорат қилинмоқда, янги тозалаш иншоотларини ишга тушириш бир йил аввал (1991 йил ўрнига 1990 йилда) бажариладиган бўлди.

Айни вақтда, деб хабар қилди якшанба куни Ш. Шоабдураҳимов, ўтган ҳафта «Чкалов» станцияси ходималаридан яна уч киши: Дегтярева, Зинкина ва Острянова касал бўлиб қолишди. Касаллик сабаби ҳали ҳам ўша хром аралашмасида деб тахмин қилишмоқда. «Гудок» газетасида эълон қилинган мақола ҳам дард устига чипқон бўлди.

— Бу ҳеч қандай иш ташлаш эмаслигини эътиборга олинг,— деб ишонтирарди Ш. Шоабдураҳимов.— Ҳеч қандай иш ташлаш комитети ҳам йўқ. Шунчаки, поездларнинг бири «Тошкент» станциясида етти минут ушланиб қолди.

Ҳа, майли, иш ташлаш бўлмаса бўлмас. Метро бош диспетчери М. Миралиев шундай дейди: 3 сентябрь эрталабданоқ 27 та поезд графикдан чиқиб кетди. Шу вақт «Тошкент» станциясига шаҳар партия комитетининг биринчи секретари, шаҳар ижроия комитетининг раиси, Ҳамза райони раҳбарлари, табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетининг вакиллари зудлик билан етиб келишди. Якшанба куни шаҳар партия комитетининг бюро мажлиси бўлди. Бу иш билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Узсовпроф масъул ходимлари шуғулландилар. Метрополитен рассоми эса: «Ҳурматли йўловчилар! «Чкалов» станциясида экологик муҳит ёмонлашганлиги муносабати билан 5 сентябрь соат 6 дан «Тошкент» станцияси билан «Чкалов » станцияси оралиғидаги ҳаракат тўхтатилади. Ноқулай вазият юзага келганлиги учун сизлардан узр сўраймиз», деган чиройли эълон тайёрлади ва унинг тагига «Маъмурият» деб ёзиб қўйди.

Шундай қилиб, «иш ташламаслик» натижасида машинистларнинг илтимоси қондирилди. Кечқурун Тошкент шаҳар ижроия комитетининг кўпдан-кўп юмушларига яна бир юмуш қўшилди: 1 октябрга қадар (дастлабки тахминларга кўра) тез, қулай ва ишончли транспорт алоқасидан маҳрум бўлаётган авиация шаҳарчаси йўлларида автобусларни тезда кўпайтириш керак эди.

Авиация заводида рўй берган бу воқеа муносабати билан нималар дейишмоқда? Корхона партия комитети секретари Г. Шевелеванинг сўзларини эшитайлик:

— Биласизми, атроф-муҳитни муҳофаза этишни яхшилаш борасидаги барча тадбирларни ўз вақтида ёки муддатидан илгари бажаряпмиз. Сентябрь ойида оқавалар бошқа ерларга ташланади. Лекин бу билан аҳвол яхшиланармикан? Қизиғи шундаки, заводимиз ўз ҳовлисида кавланган қудуқлардан сув ичади, сувда ҳеч қандай хром аралашмаси йўқ. Бундан канализация ишдан чиққан ёки унга бирор нарса тиқилиб оқаваларнинг тез чиқиб кетиши мумкин бўлмай қолган, деган хулоса чиқариш мумкин. Воровский кўчасидаги коллекторни очиб, яхшилаб текшириш керак, деб ҳисоблаймиз.

— Буларнинг ҳаммасини зудлик билан аниқлаш керак, деди Галина Викторовна. Чунки биздан 1 октябргача гальваник ишлаб чиқаришни тўхтатиб қўйишни, яъни бутун заводни ёпиш, ўн минглаб одамларни маошдан маҳрум қилишни талаб этишмоқда. Биз фақат бир нарсани: ишнинг кўзини биладиган одамлар текширув ўтказишини, иложи бўлса прокуратура аралашишини сўрардик.

Ўзбекистон Ахборот Агентлиги ўзининг 14 апрелдаги шарҳида худди шу прокурор текширувини қаттиқ туриб талаб қилган эди.

Ю. КРУЖИЛИН,
ЎзТАГ мухбири.

МЎЪЖИЗАКОР ФАН УФҚЛАРИ

Кимё — мўъжизалар олами, унда инсон толеи яширинган бўлиб, ақл-идрокнинг буюк ютуқларига ана шу оламда эришилади,— деб ёзган эди Максим Горький. Буюк пролетар ёзувчисининг бу башоратомуз сўзлари ҳозирги кунда тўла исботланди. Халқ хўжалигининг кимё ютуқларидан фойдаланмаётган бирор соҳасини, кундалик турмушимизнинг бирор қиррасини учратиш қийин.

Асримизнинг бошларида республикамизда фақат битта химия лабораторияси мавжуд бўлган бўлса, ҳозирги кунда бир неча химия институтлари, ўнлаб химия лабораториялари бор. Республикамизда химия фани ва саноатини ривожлантириш борасида СССР Фанлар академиясининг бир нафар мухбир аъзоси, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг 14 нафар академиги ва мухбир аъзоси, юздан ортиқ фан докторлари, 1800 дан ортиқ химия ва техника фанлари номзодлари фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси химия институтлари олимлари билан бир қаторда республикамиздаги олий ўқув юртларида мавжуд бўлган химия факультетлари ва кафедраларининг олимлари ҳам диққатга сазовор ишларни амалга оширмоқдалар. Бу борада Абу Райҳон Беруний номидаги Халқлар дўстлиги орденли Тошкент политехника институти, В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети, Тошкент давлат медицина институтининг олимлари олиб бораётган илмий-тадқиқотлар катта аҳамият касб этади.

Тошкент политехника институти кимё-технология факультетининг олимлари маҳаллий хомашёлар ва саноат чиқиндилари асосида турли хилдаги маҳсулотлар ишлаб чиқариш, материалларнинг емирилишига қарши кураш, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситалари учун янги, арзон хом ашёлар, полимерларнинг янги турларини яратиш, озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш жараёнларини жадаллаштириш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш билан боғлиқ бўлган самарали тадқиқотлар олиб бормоқдалар. Профессор А. Жалилов раҳбарлигида олиб борилаётган юқори молекулали бирикмаларнинг янги турларини яратиш, ёғ-мой заводларининг чиқиндиси бўлган госсипол смоласи асосида полимерларни барқарорловчи, уларни эскиришдан сақловчи бирикмалар олишга қаратилган тадқиқотларнинг натижалари Иттифоқимиздаги Стерлитамак, Владимир каби шаҳарлардаги кимё корхоналари, республикамиздаги кўн заводларида кенг жорий қилинди. Бундан халқ хўжалиги йилига 200 минг сўмлик иқтисодий фойда олмоқда.

Маълумки, фақат республикамизда мавжуд бўлган минерал ўғитлар ишлаб чиқарувчи заводлар, жумладан, Олмалиқ ва Самарқанд кимё заводларида йилига жуда кўплаб чиқинди — фосфогипс ҳосил бўлади. Бу чиқиндининг миқдори ҳозирги кунга келиб 10 миллион тоннадан ортиб кетди. Лекин у ишлатилмай ётибди. Техника фанлари докторлари, профессорлар Т. А. Отақўзиев ва Ф. Мирзаев раҳбарлигида олиб борилган ишлар бу чиқиндидан арзон цемент, турли хилдаги қурилиш материаллари, сульфат кислотаси ишлаб чиқариш мумкинлигини исботлади. Фосфогипс чиқиндиси асосида олинган цемент ўз хоссаларига кўра ҳозирги кунда кўплаб ишлатилаётган портланд цементидан фарқ қилмайди. Унинг таннархи эса портланд цементиникидан ўн маротаба арзондир. Бу цементни Олмалиқ химия заводида ишлаб чиқариш йўлга қўйилса халқ хўжалиги йилига уч миллион сўмдан ортиқ иқтисодий самара оларди. Фосфогипсдан гипс олиш технологияси ишлаб чиқилган ва синовдан ўтказилган бўлишига қарамай бу истиқболли тадқиқот республикамиздаги айрим раҳбарларнинг айби билан ишлаб чиқаришга кенг жорий этилмай ётибди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги К. Аҳмедов раҳбарлигида саноат чиқиндилари асосида сувда эрийдиган полимерлар, сирт-актив бирикмалар ва полиэлектролитлар олишга қаратилган тадқиқот ишлари Чирчиқдаги «Электрохимпром», Навоийдаги «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмаларида кенг кўламда жорий этилмоқда. Бу бирикмалар нефть ва газ конларини бурғулашда, саноат оқава сувларини тозалашда, кўчувчи қум барханларини мустаҳкамлашда, тупроқ емирилишига қарши кураш воситаси сифатида, металлар коррозиясининг олдини олишда, қурилиш материалларига қўшимча сифатида кўплаб ишлатилмоқда.

Ҳозирги кунда кимёгарларимиз олдида турган энг муҳим вазифалардан бири юқори самарали, атроф-муҳитга зарар етказмайдиган ўсимликларни ҳимоя қилувчи кимёвий воситаларнинг янги турларини яратишдир. Бунинг сабаби бор, албатта. Заркунандалар, касалликлар ва бегона ўтлар туфайли дунё қишлоқ хўжалиги ҳар йили ҳосилнинг деярли ярмини йўқотмоқда. Бу эса йилига 75 миллиард доллардан ортиқни ташкил этади.

Қишлоқ хўжалигини кимёвий воситаларсиз ривожлантириш қийин. Лекин кўп жойларда, шу жумладан, республикамизда кимёвий воситаларни қўллаш маданиятига амал қилмаслик салбий оқибатларга олиб келмоқда. Ҳозирги кунда ривожланган капиталистик давлатларда ўсимликларни ҳимоя қилувчи кимёвий воситаларнинг шундай самарадор турлари ишлаб чиқилмоқдаки, уларнинг ҳар гектар ерга сарф бўлаётган миқдори биздаги магний хлоратга ўхшаб 8—20 килограммни эмас, балки 8—10 граммни ташкил этади. Шундай бирикмалардан жуда кўпчилиги пиридин асослари базасида яратилган. Булардан тордон, дикват, паракват, хлорамп каби гербицидлар, дефолиантлар, азотли ўғитларнинг самарадорлигини оширувчи қўшимчалар капиталистик давлатлар қишлоқ хўжалигида кенг қўлланилмоқда. Бу бирикмаларнинг энг асосий хусусияти шундаки, булар бутифос, магний хлорати каби кенг тарқалган бирикмаларга ўхшаб тупроқда йиғилмайди, жуда тез парчаланиб кетади, шунинг учун тупроқдаги жониворларга зарар етказмайди, атроф-муҳитни ифлослантирмайди.

Пиридин асослари базасида ўсимликларни ҳимоя қилишнинг кимёвий воситаларини яратиш борасида институтимиз органик химия кафедрасида профессор А. Кўчқоров ва Тошкент Давлат университети профессори Х. Аслонов ва доцент А. Зияевлар раҳбарлигида истиқболли изланишлар олиб борилмоқда. Арзон саноат маҳсулотлари — ацетилен ва аммиакдан пиридин асосларини олиш усули Новгороддаги «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмасида қурилган тажриба қурилмасида синовдан муваффақиятли ўтди. Бу қурилмадан олинган натижалар асосида йилига 1500 тонна пиридин асослари ишлаб чиқарадиган саноат тажриба қурилмаси лойиҳаланди, техника-иқтисодий кўрсаткичлар ишлаб чиқилди. Тошкент Давлат университетининг олимлари пиридин асосларини қайта ишлаб эдил деб аталувчи ғоят қимматбаҳо моддани олиш технологиясини яратдилар. Бу бирикма ўзида гербицидлик ва дефолиантлик хусусиятларини мужассамлантирган бўлиб, юқори самарага эга, бир гектар ерга бир неча граммгина сарф бўлади.

Маълумки, «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмасида ўз таркибида ацетилен сақловчи газлар чиқинди сифатида кўп миқдорда ҳосил бўлади. Бу газлар ҳозиргача ишлатилмай, ёқиб юборилмоқда. Ҳозирги кунда пиридин асосларини ана шу чиқинди газлар асосида олиш мақсадида изланишлар олиб борилмоқда.

Металлар емирилиши ва унга қарши кураш шу куннинг энг долзарб муаммоларидан бири ҳисобланади. Профессор Ф. Қурбонов раҳбарлигида кейинги йилларда металлар коррозиясининг олдини олувчи воситалар — ингибиторларнинг бир неча самарали тури яратилди.

Профессор Ф. Маъруфов, У. Мусаев, Т. Сирлибоев, А. Йўлчибоев, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси М. Асқаров ва бошқа олимлар томонидан яратилаётган юқори молекулали бирикмаларнинг янги турлари медицина, ҳисоблаш техникаси, қурилиш, электрон саноати каби соҳаларда тобора кўплаб ишлатилмоқда. Ўзида қимматли хусусиятларни мужассамлаштирган бу бирикмалар анъанавий хом ашёлар ўрнини тобора кенг эгалламоқда.

Республикамизда мавжуд бўлган табиий бойликлар асосида кенг истеъмол буюмлари—биллур, қурилиш материаллари, нафис чиннилар ишлаб чиқаришга қаратилган ишлар тобора ривож топмоқда. Бу борада профессор Ф. Тожиев, А. Исматовлар томонидан кейинги йилларда олиб борилган илмий изланишлар республикамиздаги қатор корхоналар — «Миконд» заводи, Ангрен керамика буюмлари комбинати ва бошқа заводларда ишлаб чиқаришга кенг жорий этилмоқда.

Мамлакатимизда Озиқ-овқат программасини амалга оширишда кимёгарларнинг хизматлари катта бўлмоқда. Бу борада республикамиз олимлари ҳам диққатга сазовор ишларни амалга оширмоқдалар. Институтимиз «Ёғлар технологияси» кафедрасида ва «Госсипол» тармоқ илмий-тадқиқот лабораториясида профессорлар Р. Мирзакаримов ва А. Абдураҳимовлар раҳбарлигида пахта ёғини тўғридан-тўғри чигитдан ажратиб олиш, унинг сифатини яхшилашга қаратилган тадқиқотлар республикамиз ёғ-мой заводларида ишлаб чиқаришга кенг жорий этилмоқда. Техника фанлари номзоди С. Абдураззоқова раҳбарлигида мева шарбатларини қайта ишлашни яхшилашга қаратилган ишлардан йилига 170 минг сўмлик иқтисодий самара олинмоқда. Республикамиз олий ўқув юртларининг олимлари мўъжизакор кимё фани ва саноатининг ривожланишига бундан буён ҳам ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшавердилар.

Умумий ва амалий химия бўйича Бутуниттифоқ XIV Менделеев съездининг Ўзбекистонимиз пойтахти Тошкентда ўтказилиши республикамиз кимёгар олимларининг кимё фани ва саноатини ривожлантиришга қўшаётган ҳиссаларининг салмоқли эканлигидан далолат беради. Химия инсонни кийдирмоқда ва тўйдирмоқда. Кимёгарларнинг Бутуниттифоқ анжумани бу мўъжизакор фанни бундан буёнги ривожланишига кенг истиқболлар очиб беришига ишончимиз комил.

Дилмурод ЮСУПОВ,
кимё фанлари доктори, Тошкент политехника институти профессори.

ТОШКЕНТДА ОЧИЛАДИГАН КИМЁГАРЛАРНИНГ БУТУНИТТИФОҚ XIV МЕНДЕЛЕЕВ СЪЕЗДИ ОЛДИДАН

● ТОШКЕНТ қишлоқ хўжалиги машинасозлиги заводида ХНП 1,8 А маркали пахта териш машиналари тайёрланади. Заводда ҳар ойда улардан 500—600 донаси тайёрланиб пахтакорларга жўнатилмоқда. Бунда корхона комсомол-ёшларининг ҳам ҳиссалари катта бўляпти. Суратда: машиналарнинг пухта созланиб, биринчи тақдимдаёқ давлат қабулига топширилишига эришаётган тажрибали созловчи-слесарь Мақсуд Норметовни кўриб турибсиз.

М. НУРИДДИНОВ сурати.

• Ҳунаридан топганлар

УСТА МАҲКАМ

КОЛХОЗДА бу оилани бинокорлар сулоласи деб бежиз айтишмайди. Уларнинг сардори уста Маҳкамни эса қишлоқ аҳли ниҳоятда ҳурмат қилади. Уни элга танитган ҳалол, беминнат яратувчилик меҳнатидир. Қишлоқда Маҳкам ака Орипов ҳақида жуда кўп илиқ гаплар эшитиш мумкин. Бироқ ҳамма кўпинча рўй берган бир воқеадан сўз бошлайди. Биз ҳам бу лавҳамизни шундан бошлашни лозим топдик.

...Кеч куз. Ёғин-сочинсиз ҳавонинг ҳар лаҳзасини ғанимат билиб аммо ундан нажот кутиб бўлмайдиган пайт. Эрталаб чарақлаб турган ҳаво кун ботгач айниди. Шамол тезлашиб, кунботар томондан бир парча булут кўринди. Орадан кўп фурсат ўтмай илиқ шабада изғиринга айланиб, кўкнинг ярмини қоплаган булут шитоб билан кунчиқарга томон бостириб келаверди. Уста Маҳкам ўзини қўйишга жой тополмай қолди. Ҳар куни ишдан қайтгач, хонтахта ёнида ёнбошлаб умр йўлдоши — Ёқутхон опа дамлаб келган чойдан ҳузурланиб хўплаб хордиқ чиқарарди. Кўрган-кечирган қизиқ воқеаларидан сўзлаб берарди. Бугун эса кўнглига ҳеч нарса сиғмасди.

Шу пайт айвон тепасига етиб келган булут у билан ўчакишгандек бир-икки совуқ томчи ташлади.

— Энди нима бўлади-а? — деб юборди у ўзига ўзи. — Кампир нима қилаётганийкин...

Колхоз қурилиш бригадаси бошлиғи уста Маҳкамнинг уч ўғли, икки қизи бор. Ўғиллари — Комилжон, Маҳмуджон, Қобилжонлар ҳам ота касбини танлашган. Бирга ишлашади....

Улар фермадаги камчиликларни тугатиб, қишга тайёргарлик кўришарди. Қиш ҳам эшик қоқиб қолди. Аммо қилинадиган ишлар ҳали кўп.

Шундай долзарб пайтда уни асосий ишидан чалғитиши мумкин бўлган ғалати воқеа содир бўлди.

Тушдан кейин ўн икки-ўн уч ёшлардаги неварасини етаклаган бир кампир фермага келиб Маҳкам акани сўроқлади. Уни топиб аҳволини тушунтирди:

— Бир бетайин «уста»га йўлиқдим, укам. Томни очиб ташлаб, тўрт деворни қолдирди-ю ғойиб бўлди. Ҳавода булут кўринса, юрагим увишиб кетади...

Унинг аҳволини англаган Маҳкам ака ферма мудирига «Ҳозир қайтиб келаман», деди-ю шогирдларидан бирини бошлаб кампирнинг уйига жўнади. Чиндан ҳам унинг аҳволи ночор эди. Улар шу заҳоти ишга киришиб кетишди. Кечгача томга қамиш босиб, лўмбоз ўрнига қуруқ тупроқ солишди...

Эртасига Маҳкам ака ўғиллари билан кампирнинг уйига етиб борганида ҳали тунда ёққан қорнинг изғирини тугамаганди. Пешинга яқин шиферни қоқиб бўлиб фермага жўнашди. Уларни партком секретари қарши олиб, ярим ҳазил оҳангда гап қотди:

— Ҳа, энди қор ёғди деб бир дам олибсизлар-да ота-болалар...

— Бе-е, дам олиш қаёқда дейсиз, — ҳозиржавоблик билан гапни илиб кетди уста. — Қорхат тарқатиб келяпмиз. Зиёфатда бирга бўласиз.

Унинг вазифасига бўлган муносабати, феълини яхши билган партком секретари гапни ортиқ чўзмади. Ахир Маҳкам ака мана, йигирма йилдирки колхоз қурилиш бригадасида ишлаб келади. Аввал оддий қурувчиликдан иш бошлади. Кейинчалик аъзолари, тўғрироғи шогирдлари бир овоздан ўзингиз бригадир бўласиз, деб туриб олишди. Бу таклиф колхоз раҳбарларига ҳам маъқул тушди. У ўзи синаган, тарбиялаб, ҳунар ўргатган шогирдлари (уч ўғли ҳам шулар қаторида) билан ота-боладек бўлиб ишлай бошлади. Ҳар куни ҳаммадан бурун келиб ўзи иш бошлаб беришга ошиқади.

Маҳкам ака камтар, бўладиган гапни айтиб қўя қоладиган одам экан. Уни қўшқаватли «Ҳасанбой» кафесини фойдаланишга топшириш маросимида учратгандик. Бинонинг очилиш маросимига қишлоқ аҳли, узоқ-яқиндан таклиф этилган меҳмонлар йиғилишганди. Дастлаб Маҳкам ака ва унинг шогирдларидан бир гуруҳига тўн кийдирилди. Қурувчилар шаънига илиқ гаплар айтилди.

— Аввалги раҳбарларимиз қурилишларга етарли аҳамият бермасдилар, —дейди Маҳкам ака Орипов. — Натижада қатор объектларимиз бир неча йиллаб чўзилиб кетди. Янги раҳбарлар давр талабини ҳисобга олиб ва инсон омилининг аҳамиятини чуқур тушуниб, социал-маданий муассасалар қурилишига алоҳида эътибор билан қарамоқдалар. Бу ўз самарасини бермоқда. Янги мактаб, боғча бинолари муддатидан олдин фойдаланишга топширилди. Қуриладиганлари эса лойиҳалаб бўлинди. Ҳаммомни олайлик. У ташландиқ бўлиб ётарди. Қисқа вақт ичида қишлоқ аҳли хизматига қўйилди. Бундан бир неча йил илгари хонадонларимизни фақатгина ўндан бир қисми газлашган эди. Қисқа фурсат ичида 80 фоизига «зангори олов» киритилди.

Маҳкам ака Орипов ўзи ва ишлари ҳақида гапирмасди. Аммо Тошкент районининг Ильич номли колхозда қурилган ва қурилаётган барча объектларда унинг катта ҳиссаси бор.

— Шогирд тайёрлашга алоҳида эътибор бераркансиз, — сўраймиз ундан.

— Ҳа, иш давримда кўпгина ёшларга касб ўргатганман, — дейди у саволимизга жавобан. — Ахир шогирдсиз уста мевасиз дарахтга ўхшайди. Ҳозир уларнинг кўпчилиги — Музаффар Усмонов, Баҳодир Орипов, Ғаффор Сатторовлар қурилишнинг ҳамма соҳасида қоқилмай ишлай оладилар.

Эл оғзида ардоқда бўлган уста Маҳкам севимли касбини қадрлаб, юрт фаровонлиги йўлида ҳали кўп йиллар меҳнат қилишига ишончимиз комил. Унинг касбига нисбатан чексиз меҳр товланиб турган сўзларида шундай маъно акс этади.

М. ПАРПИХУЖАЕВ.

ЛАВҲА

АСТРОНОМЛАР ҲАМКОРЛИГИ

«Гулсапсар» — ана шу чиройли гул «қуёш қаърини халқаро тадқиқ этиш» программасининг рамзига айланди, «Гулсапсар» номи эса ана шу программанинг қисқартирилган номига мос тушади. Тошкентда мазкур программа доирасида кенгаш иш бошлади, унда Совет Иттифоқи, Франция, АҚШ, Марокаш ва Испаниянинг 60 дан ортиқ етакчи астрономлари қатнашмоқда.

Қуёшнинг ички таркибини ўрганиш ҳозирги замон астрофизика фанининг энг долзарб вазифаларидан биридир. Фаннинг гелиосейсмология деб ном олган мазкур тармоғидаги тадқиқотлар «Гулсапсар» программаси доирасида олиб борилмоқда. Программада ер шарининг астрономик иқлим шароитлари жуда мақбул бўлган етти нуқтасида қуёш телескоплари тармоғини вужудга келтириш назарда тутилади.

Бундай телескопларнинг биринчиси Стенфорд (АҚШ)да ишлатилмоқда, иккинчиси эса Чимён атрофида, Тянь-Шань тоғларининг жануби-ғарбий бағрида ишга туширилган. Бу телескоплар бутун 11 йиллик туркум мобайнида қуёш фаоллиги тебранишларини узлуксиз кузатиш имкониятини берди.

(ЎзТАГ мухбири).

30 МИНГ СЎМ СОВҒА

Совет — Италия қўшма корхонаси — «Совпластитал» Тошкентдаги 4-мактаб-интернатга 30 минг сўм пул совға қилди. Бу ўқув даргоҳида сколиоз дардига йўлиққан 500 нафар бола ўқийди ва яшайди. Мактабнинг ҳал этилмаган кўп муаммолари бор. Улардан бири болаларни даволашда энг зарур бўлган сузиш ҳавзасининг йўқлигидир. Корхонанинг совға пули уни барпо этишга сарфланади.

(ЎзТАГ).

ЧАХЧАМДА ЯНГИ МАКТАБ

✦ **БЎСТОНЛИҚ тоғ этакларига жойлашган Чахчам қишлоғи ўғил-қизлари учун бу йилги ўқув йили қувончли бошланди. 2-кўчма механизациялашган колонна қурувчилари 160 ўринли янги, барча шарт-шароитлар яратилган мактаб биносини 1 сентябрь арафасида битказиб, совға қилдилар. Суратларда: янги мактабнинг очилиш пайти ва умумий кўриниши.**

И. МОСКАЛЕНКО суратлари.

ЭКОЛОГИЯ МУАММОЛАРИ

ЯНГИЙЎЛНИНГ ҲАВОСИ ТОЗАМИ?

Мухтасаргина латифада Афанди ўзи ўтирган шохни кесаётган эмиш дейилади. Балки ўхшатиш қўполдир. Бунинг учун узр сўрашга тайёрмиз. Лекин Янгийўл шаҳридаги айрим мутасадди ўртоқлар ўзлари ўтирган дарахтни кесаётганга ўхшайдилар. Нега дейсизми? Янгийўлда кўп йиллардан бери ер, сув, ҳаво ҳаддан ташқари ифлослантирилаяпти, булғатиляпти, тўғрироғи заҳарланяпти. Ҳавога шунча кўп зарарли моддалар чиқарилмоқдаки, агар унинг таъсирини амалда, аниқ мисолларда билсангиз даҳшатга тушасиз. Аҳвол шу қадар ташвишли. Бу ҳақда айрим фактларни айтишимиз мумкин. 1985—1988 йилларда Янгийўл шаҳрида онкологик касалликлар 1,1 мартага, нафас олиш органлари касаллиги, болалар ўлими, оналарнинг вақтидан олдин туғиб қўйиши ўртача бир ярим баравар кўпайган. (Албатта бу нисбатан, ҳар йили кўрсаткичлар ўсяпти). Шунингдек юқумли сариқ касаллиги, ичак касалликлари билан оғриш кескин ошган.

Буларнинг ҳаммасига сабаб — атроф-муҳитнинг ифлосланишидир. Жамиятнинг нодир бойлиги халқ соғлиғи хавф остида. Шу ўринда яна айрим фактларни келтирамиз. Шаҳар корхоналарида 1264 та зарарли моддалар чиқарувчи манба бўлиб, унинг бор-йўғи —5,5 проценти муҳофаза ускуналари билан жиҳозланган. 72 та газсимон чиқитларни тозаловчи ускунанинг ярмигина ишлаяпти. Ҳар йили 15 минг тоннадан кўп зарарли модда аҳоли нафас олаётган ҳавога «қуйиляпти». Шаҳар саноат корхоналари сув ҳавзаларига 5 миллион 90 минг куб метр сувни чиқариб ташламоқдалар. Бу сувда зарарли моддалар рухсат берилган даражага нисбатан 277 марта кўпдир. Шунинг учун ҳам Янгийўлдан ўтган сувларда бирон жонивор ҳам тирик қолмаяпти. Янаям одамларнинг жони темирдан экан.

Кўпчилик Янгийўл, Чиноз, Ғалаба ва бошқа районларга катта йўлдан ўтади. Биохимия заводи территориясига яқинлашгач шундай қўланса ҳид келадики, оғзибурнингизни бекитасиз. Врачларнинг таъкидлашича қўланса ҳид, ифлослик турли касалликларнинг кўпайишига сабаб бўлмоқда, ҳатто инсон организмида патологик ўзгаришлар содир қилишга олиб келаяпти.

Янгийўл шаҳрида ҳаво ва сув ҳавзаларини энг кўп ифлослантираётган корхоналарнинг бири — биохимия заводидир (директори Ю. Архипов). Бу корхона Салор сувига йилига 5 миллион куб метр тозаланмаган сув оқизмоқда. Баъзи зарарли моддалар оқавада нормага нисбатан бир неча юз марта кўпки, Чирчиқ ҳавзасидаги барча жониворлар қирилмоқда.

Корхона табиатга келтираётган зарари учун кетма-кет жарималар тўламоқда, лекин кетса давлат ҳамёнидан кетибди-да, қабилида иш тутилмоқда.

Шу йилнинг 7-, 8-июнининг ўзида заводдан тозаланмай чиқарилган оқава давлатга 78,2 минг сўм зарар келтирди. 1986—1988 йиллар, яъни икки йилнинг ўзида сув ҳавзаларини ифлослантиргани учун корхонага 2,2 миллион сўм жарима солинди.

Текшириш ўтказилган кун мавжуд чанг-газ тозаловчи 12 ускунанинг 7 таси носозлиги аниқланди. Шу сабабли ҳар йили минг тоннадан кўп зарарли газ ҳавога чиқариб юборилияпти. Область санитария-эпидемиология станцияси берган маълумотларга кўра, айрим зарарли газ чиқитлари корхонада 100—150 метр нарида нормага нисбатан 400—539, бир километр атрофида 127—415 марта кўпдир. Умуман бу ҳеч қайси ўлчамга тўғри келмайди.

Янгийўл ёғ-мой комбинатида ҳам (директори М. Худоёров) атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари билан қониқарсиз шуғулланилмоқда. Йилига салкам бир ярим минг куб метр оқава тозаланмай Қорақулдуқ каналига чиқариб ташланяпти. Заҳарли моддалар ер қатламларига сингиб бораяпти. Экстракция, дисциляция, совун пишириш цехларидан йилига икки ярим минг куб метр оқава шаҳар канализациясига чиқарилади. Ундаги аралашмалар нормага нисбатан салкам тўрт марта кўп бўлганлиги учун шаҳар тозалаш иншооти технологик режимини бузиб юбораяпти.

Экологик шароит ниҳоятда ташвишли бўлса-да, маъмурият атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалаларига ниҳоятда эътиборсизлик билан қарамоқда. Тозалаш иншоотларини бунёд этиш ва сувдан такрорий фойдаланиш системаси қурилиши муддатлари икки марта орқага сурилди.

Янгийўл пахта тозалаш заводида бўлса (директори И. Қозоқбоев) атроф-муҳитни муҳофаза қилиш юзасидан тадбирлар тузилган. Лекин у ҳозирча қоғозда...

Янгийўл мебель фабрикаси (директори С. Х. Сафу) ишлаб чиқаришида зарарли моддалар кўплаб ҳавога чиқариб юборилаётгани етмаётгандек корхонага қарашли болалар боғчаси, уйлар оқавалари, хўжалик чиқиндилари чор атрофга оқизилмоқда.

Янгийўл кондитер ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлса бирламчи тозалаш ташкил этилмаётганлиги туфайли йилига емга ярайдиган беш минг тоннадан кўп чиқинди канализацияга оқизилиб, исроф қилинмоқда.

Қишлоқ хўжалик деталлари (директори М. И. Сафу) заводида яна ҳам аянчли, кўнгилсиз воқеанинг гувоҳи бўлдик. Тозалаш ускуналари қониқарсиз ишлагани ҳолда устига устак гальваник участкадан чиққан чиқиндилар шундоққина Қорақулдуқ суви қирғоғидан 20 метр нарида очиқ ҳавода сақланмоқда. Бу билан сув ҳавзасига хавф туғдирилмоқда. Табиатни муҳофаза қилиш ташкилотлари корхона маъмуриятига бу ҳақда расмий ёзди, огоҳлантирди, жарималар солди, лекин аҳвол ўзгармаяпти.

Янгийўлда шаҳар ҳавосини кескин бузаётган манбалардан яна бири — автомототранспорт воситаларидир. 1-автобаза (директори М. Умаров) текширилганда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш учун тузилган тадбирлар номигагина эканлигига гувоҳ бўлдик. Йилига 53 минг куб метр сув корхона эҳтиёжи учун ишлатилса-да, тозалаш иншооти йўқ. 30 та машина текширилганда ҳар олтисидан бирининг карбюраторининг носозлиги аниқланди. Шу корхонанинг ўзи бир йилда минг тоннадан кўп газ исини ҳавога чиқариб юбормоқда.

2503 автокорхона (директори А. Ражабов) эса бир йилда беш минг тоннадан кўп чиқит газ билан атмосферани булғатишга «катта ҳисса» қўшмоқда. Бунга сабаб машиналар вақтида созланмайди, айниқса карбюраторлар текшириб турилмайди, назорат ишлари сусайтириб юборилган.

Шаҳар кўчаларида автомототранспорт воситалари текшириб кўрилди. Ҳаммаси бўлиб 487 транспорт тўхтатилганда носозлик туфайли ҳар иккисининг бири газ исини ортиқча чиқараётганлиги аён бўлди. Шаҳардаги барча транспорт воситалари йилига 11 минг тоннадан кўп зарарли газ чиқарар экан.

Хўш, Янгийўлда экологик шароит нега бунчалик ташвишланарли ҳолга тушиб қолган? Бунга асосий сабаб — шаҳарда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масаласига масъулиятсизлик билан муносабатда бўлинмоқда. Ҳеч қандай иш олиб борилмаяпти, десак, эътироз билдиришлари мумкин. Тўғри, турли йиғилишларда бу борада чиройли нутқлар сўзланади, лекин ишлаб чиқаришга етиб келмайди. Деярли ҳар бир корхонада атроф-муҳитни муҳофаза қилиш юзасидан турли тадбирлар белгиланган. Лекин улар фақат қоғозда, амалда бажарилмаяпти. Табиат муҳофазаси юзасидан қурилиш ва мавжудларини такомиллаштириш мақсадида бошланган реконструкция ишлари ярим йўлда тўхтатиб қўйилган.

Ҳар бир корхонада атроф-муҳитни муҳофаза қилиш хизмати мавжуд. Лекин улар корхонадаги камчиликларни бартараф этишга дадил киришмаяптилар, фақат рўйхатга олиш билангина чегараланмоқдалар.

Ҳа, шаҳарда аҳвол ниҳоятда ташвишли, унинг олди олинмаса борган сари янада мураккаблашади. Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ҳозирги даврнинг энг долзарб муаммоларидан бири бўлиб турибди. Унинг ҳал қилинишидан бутун эл манфаатдор. Шунинг учун бу умумхалқ ишидан ҳеч кимнинг четда туришга ҳаққи йўқ.

Ф. СИНИЦИНА,
область халқ контроли комитетининг инспектори.

Б. ПУЛАТОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

СССР — УМУМИЙ УЙИМИЗ

Маълумки, Тожикистон ССР Ленинобод область комсомол ташкилоти билан пойтахт областимизнинг комсомол ташкилоти ўртасида ўзаро ҳамкорлик юзасидан шартнома тузилган эди. Ана шу шартномага мувофиқ Тошкент область комсомол комитетининг собиқ биринчи секретари Ғ. Ҳ. Усмонхўжаев (ҳозир у партия ишида) раҳбарлигидаги делегация аъзолари Ленинобод областида бўлиб, ўзаро тажриба алмашдилар, дўстона суҳбатлар қурдилар, ленинободлик комсомол-ёшларнинг қайта қуриш борасида амалга ошираётган ишлари билан танишдилар.

Делегация таркибида Тошкент область комсомол комитетининг секретари М. М. Мирхўжаев, Бекобод район комсомол комитетининг биринчи секретари Ш. Ф. Тошматов, «Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги» номидаги Тошкент тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси комсомол комитети секретари М. Аҳмедова, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти комсомол комитети секретарининг ўринбосари Н. Отабоева, Бекобод районидаги Ойбек номли совхоз механизатори, ВЛКСМ XX съезди делегати Б. Тошбоевлар бор эди.

Шунингдек, Тошкент шаҳар, Октябрь районидаги «Баёт» ашула-рақс халқ ансамбли (раҳбари А. Азизов) қатнашчилари ҳам делегация аъзолари билан биргаликда қардошлар юртида бўлдилар.

КПСС Марказий Комитетининг миллатлараро муносабатларини янада такомиллаштиришга бағишланадиган Пленуми олдидан

КЎЗ КЎЗГА ТУШСА МЕҲР УЙҒОНАДИ

ТОШКЕНТ ВА ЛЕНИНОБОД ОБЛАСТЛАРИНИНГ КОМСОМОЛ-ЁШЛАРИ ЎЗАРО ДЎСТЛИК АЛОҚАЛАРИНИ МУСТАҲКАМЛАМОҚДАЛАР

● ЛЕНИНОБОД область комсомол комитетида Тошкент область комсомол ташкилоти вакиллари билан давра суҳбати ўтказилди. Суҳбатда икки область комсомол-ёшлари ўртасидаги дўстона алоқаларни янада кенгайтириш, муаммоларни биргалашиб ҳал этиш тўғрисида гап борди. СУРАТДА: давра суҳбати пайти.

ДЎСТЛИК ФАҚАТ СЎЗДА БЎЛМАСИН

Қардош Тожикистоннинг Ленинобод область комсомол ташкилоти 204 минг нафар комсомол-ёшни ўз сафига бирлаштирган. Улар областнинг барча ишлаб чиқариш тармоқларида фаол иштирок этмоқдалар.

Область комсомол комитетининг ташаббуси билан Тожикистонда биринчи марта Волгоград области хўжаликлари билан шартнома тузилди. Шартномага кўра ўқувчилар ёзги таътил давомида Волгоград хўжаликларида меҳнат қилдилар. Бу ташаббус бутун республикага ёйилди. Эндиликда область комсомол комитети ҳузуридаги хўжалик ҳисобида иш олиб борувчи меҳнат бирлашмалари штаби ташкил этилди. Штаб ўқувчиларни ёзги таътил пайтларида фойдали меҳнат қилишларини таъминлаш билан шуғулланади.

Ишсиз ёшларни иш билан таъминлаш — область комсомол комитетининг диққат марказида турибди. Ҳозирги кунда Городишчинский районида Ўратепанинг ишсиз ёшлари учун махсус совхоз ташкил этилмоқда.

Областда ёшларни ғоявий-сиёсий ва атеистик руҳда тарбиялаш учун бир қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Бу ерда қадимий бинолардан маданий-оқартув муассасалари сифатида фойдаланиш кенг йўлга қўйилмоқда. Масалан, Нов районидаги Андарсой қишлоғидаги эски бино қайта жиҳозланиб, клубга айлантирилди. Гулкент қишлоқ советидаги қадимги бинода жанговар ва меҳнат шуҳрати музейи очилди.

С. М. Киров номидаги Ленинобод педагогика институтининг ёш олимлари ҳамда студентлари Исфара ва Конибодомдаги «муқаддас жой»ларни илмий жиҳатдан текшириб чиқдилар.

Область комсомол комитети ташаббуси билан кўпгина шаҳар ва районларда кўча ва ҳовли байрамлари ўтказилди. Ленинобод шаҳар комсомол комитетида ёшларнинг комсомол тўйларини ўтказувчи кооператив тузиш масаласи ўртага қўйилди. Область комсомол комитети янгича тўйларнинг тахминий сценарийсини ишлаб чиқди, методик тавсиялар рус ва тожик тилларида нашр этилди.

«Партиянинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсати» (КПСС платформаси) лойиҳасида қуйидаги сўзлар бор: «Совет гражданлари мамлакатнинг қаерида яшашларидан қатъий назар, ўзларини худди ўз уйларидагидек ҳис этишлари керак — таъбир жоиз бўлса миллатлараро муносабатларни уйғунлаштириш учун ўтказилаётган барча ишнинг олий ва пировард мақсади ана шудир». Ленинобод комсомол ташкилоти амалга ошираётган тадбирлар миллатлараро муносабатларни янада такомиллаштиришга, совет гражданларининг бир-бирларига қон-қардошдек муносабатда бўлишларини таъминлашга хизмат қилмоқда. Ленинобод комсомол комитети Свердловск ва Брянск область комсомол комитетлари билан дўстона ҳамкорлик алоқалари ўрнатган. Областнинг Мастчоҳ райони Бекобод, Зафаробод райони эса Боёвут райони билан анчадан бери ўзаро ҳамкорлик қилмоқда. Панжикент шаҳар комсомол комитети Самарқанд областининг Ургут район комсомол комитети билан дўстлик шартномасини тузди.

Ленинобод область комсомол комитетининг биринчи секретари Набижон Йўлдошевич Йўлдошев тошкентлик ва ленинободлик комсомол-ёшлар вакиллари билан ўтказилган давра суҳбатида ана шулар ҳақида гапирди. Суҳбатда икки область ёшларининг ўзаро ҳамкорлиги тожик ва ўзбек халқлари қардошларча дўстлигининг янада мустаҳкамлашга хизмат қилаётганлиги алоҳида таъкидланди.

«Ҳақиқати Ленинобод» область газетаси мухбири Ҳасанбой Шарипов шундай деди:

— Ҳозир барча миллатларнинг қадриятлари тикланмоқда. Бизнинг областимизда яшаётган ўзбекларга ҳам катта қулайликлар яратилмоқда. «Пролетар тонги» район газетаси ўзбек ва тожик тилларида чоп этилмоқда. Эндиликда ўзбек тилида чиқадиган область газетасини ташкил этиш мўлжалланмоқда.

Тошкент область комсомол комитетининг биринчи секретари Ғ. Ҳ. Усмонхўжаев неча ўн йиллар мобайнида тўпланиб қолган миллий муаммоларни бир ёки икки йилда ҳал қилиш мумкин эмаслигини, лекин, шунга қарамай Ўзбекистон партия ва ҳукумати бу борада катта ишларни амалга ошираётганлигини айтди. Масалан, республикада яшаётган тожик миллати вакилларининг фарзандлари учун янги мактаблар қурилмоқда, мутахассис кадрлар тайёрлашга эътибор берилмоқда. «Ҳақиқати Ўзбекистон» республика газетаси эндиликда ҳафтада беш марта чиқариляпти.

Давра суҳбатида муаммоларни ҳал қилиш учун ўзаро ҳамкорликни кучайтириш, тажриба алмашиш, энг муҳими — тожик ва ўзбек халқлари ўртасидаги азалий қон-қариндошлик, дўстлик алоқаларини мустаҳкамлаш лозимлиги таъкидлаб ўтилди.

МУНОЗАРА МАДАНИЯТИНИ ЎРГАНАЙЛИК

Шу куни Тошкент область комсомол-ёшлари делегациясини Ленинобод область партия комитети секретари, СССР халқ депутати, Совет хотин-қизлар комитети раисининг ўринбосари Бибиҳожал Фатхиддиновна Раҳимова қабул қилди. У делегация аъзоларига съезд таассуротларидан гапириб берди.

— Тўғрисини айтганда, — деди Б. Ф. Раҳимова, — Ўзбекистон ва Тожикистон депутатлари съездга тайёргарликсиз борганликлари маълум бўлиб қолди. Кўпчилигимиз эски одатимизга кўра жим ўтирдик. Бу борада бизга анча таъналар қилишди. Бу таъна ва эътирозлар ўринли. Биз ҳали мунозара маданиятини ўрганганимиз йўқ. Мен Болтиқбўйи республикалари делегатларига қойил қолдим: улар ҳеч қачон қизишмайдилар, ҳар бир сўз ва таклифларини ўйлаб-пишитиб айтадилар. Нега биз, ўрта осиёликлар ана шундай юксак маданиятни эгаллаймаймиз, ўринсиз эҳтиросларга берилиб, баъзида жаҳолатларга йўл қўямиз? Ахир, бизнинг ота-боболаримиз ўзларининг шарқона донишмандликлари, ҳар қандай низоларни ҳам тинч бартараф этиш қобилиятлари билан машҳур эдилар-ку?

Халқ депутатлари съездида комсомол-ёшларнинг фаолликларини кучайтириш керак, деб қайта-қайта айтилди. Чунки, бутун умид-илинжимиз ёшлардан. Ҳозир Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг навбатдаги пленумига тайёргарлик кўрилмоқда. Унда ёшларни қайта қуриш ишига фаолроқ жалб этиш масаласи муҳокама қилинади.

Тожик биродарлар ҳамкорлик ва дўстона алоқаларнинг янги-янги йўлларини қидириб топмоқдалар. Ленинобод область партия комитети Ўзбекистоннинг беш области билан амалий ҳамкорлик режаларини ишлаб чиқди. Яқинда Фарғона области вакиллари Ленинобод областида бўлишиб, қардошлари амалга ошираётган ишлар билан танишдилар, ўзаро тажриба алмашдилар. Икки қардош халқ вакиллари область партия комитетлари биринчи секретарлари, колхоз раислари, бригада бошлиқлари, корхоналарнинг директорлари ҳамда мутахассисларнинг бир-бирлари билан борди-келди қилишлари, бир пиёла чой устида дўстона суҳбат қуришлари миллатларни бир-бирларига янада яқинлаштиради, деб таъкидлашди.

ҚАРДОШЛАР ТАЖРИБАСИ

Шимолий Тожикистоннинг маркази — Ленинобод республикада аҳолиси кўплиги бўйича иккинчи ўринда туради. Бу ерда 40 миллат вакилларидан иборат 150 мингдан зиёд аҳоли яшайди. Буюк ипак йўлидаги қадимий Хўжанд (Ленинобод) Тожикистоннинг инқилобий ҳаракатлар маркази сифатида машҳур. 1917 йили Петербург ва Тошкентдан сўнг бу ерда Совет ҳокимияти ўрнатилган эди. 1936 йилдан Хўжанд шаҳри меҳнаткашларнинг истаги билан улуғ Ленин номи билан атала бошланди.

Ўзбекистонлик ёшлар шу куни давлат қабулига ўтиш бўйича тажрибалар билан танишдилар. Давлат қабули раисининг ўринбосари И. Жамолов саноат корхоналарининг нималарга қодирлигини ифодалаб берди. Ҳозир «Темурмалик» йўлдош шаҳарчасини қуриш лойиҳаси устида иш олиб борилаётган экан. Қурилиши 1993 йилда бошланадиган бу ўзига хос шаҳарчадаги бинолар асосан икки-уч қаватли бўлади, миллий услуб, маҳаллий номлар сақланади.

Ленинобод областининг улкан шойи комбинати делегация аъзоларида катта таассурот қолдирди. Бу ерда йилига 60 миллион метр шойи газламалар ишлаб чиқарилади, маҳсулотлари Голландия, Сингапур, Покистон, Монголия сингари мамлакатларга юборилади. Шунингдек, 500 савдо ташкилотлари ва базалари билан шартнома тузилган.

Корхонада 2 мингдан зиёд комсомол йигит-қиз меҳнат қилади, 832 коммунистни бирлаштирган йирик партия ташкилоти бор. Салкам 60 гектар майдонни эгаллаган комбинатда 10 минг ишчи ишлайди. Уларнинг кўпчилиги турли миллат вакилларидан иборат. Бизга Тожикистон ССР Олий Совети депутати қрим-татар Ойше Харакчи, тожик Маҳпират Дадабоева каби ишлаб чиқариш илғорларининг номларини айтишди.

Комбинатнинг даволаш профилакторийси ўзининг гўзаллиги билан кишини ҳайратда қолдиради. Ундаги безакларни Самарқанднинг «Усто» кооперативи қўли гул усталари ишлашибди. Профилакторийда даволаниш нархи арзон: ишчи 15 сўм тўлаб, 24 кун давомида ўз соғлиғини тиклаб олади.

Шу куни кечқурун байналмилал дўстлик кечаси ўтказилди. Кечада Ленинобод областининг комсомол-ёшлари вакиллари, Германия Демократик Республикаси студент-қурилиш отряди аъзолари иштирок этишди.

— Мен тожик ва ўзбек халқларининг азалий дўстликлари ҳақида кўп эшитганман, — деди отряд командири Отто Уве. — Бугунги дўстона учрашувлар эса ҳаяжонимни янада оширди. Биз бутун дунё халқлари бир-бирларимиз билан аҳил-иноқ яшашимиз, ажал қуроллари ишлаб чиқариш ўрнига муаммоларимизни ўзаро ҳал этиб, дунёнинг бехатарлигини таъминлашимиз керак.

Область ветеранлар кенгаши раиси Абдулло Абдуҳамидов икки халқ ёшларининг бундай учрашувларини тез-тез ўтказиб туриш лозимлигини айтди.

— Мен Улуғ Ватан урушидан аввал, — деди у —, Тошкентдаги ишчилар факультетида ўқиганман. Тошкентда дўстларим кўп. Халқимизда йўқламасанг қариндош ҳам ёт бўлади, деган гап бор. Бир-биримизни йўқлаб турганимиз яхши. Мен ўзбек ва тожик ветеранлари учрашувларини ўтказиш тарафдориман. Бу учрашувларда давримизнинг долзарб масаласи — ёшларни тарбиялаш бўйича тажриба алмашардик.

Шундан сўнг, «Баёт» халқ ансамблининг қатнашчилари ўз маҳоратларини кўрсатдилар. Ўзбекча, тожикча қўшиқлар янгради.

Эртаси куни Тошкент области вакиллари Пролетар райони ёшлари, ветеранлари билан учрашдилар.

МАМЛАКАТДА МАШҲУР

Меҳмонлар мамлакатга машҳур Ленин орденли Ленин номли колхозга келишди. Бу хўжалик аҳолисининг 75 фоизини ўзбеклар ташкил этади. Икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Абдуғафур Саматов 50 йилдан бери шу хўжаликка раҳбарлик қилиб келяпти.

Ленин номли колхоз аъзолари ўтган йили давлатга 20 минг 500 тонна пахта топшириб, ишлаб топилган бир сўм иш ҳақларига 2 сўм 20 тийиндан қўшимча ҳақ олдилар. Соф даромад 5 миллион сўмга етди. Умумий даромад эса 30 миллион сўмдан иборат бўлди.

Колхоз правлениесининг тўрт қаватли маъмурий биносида партия ва комсомол комитетлари учун барча иш шароитлари яратилган. Комсомол комитети секретари Неъматжон Исроилов ихтиёрига янги «УАЗ» автомашинаси бериб қўйилган.

— Бизда 2 мингдан зиёд комсомол аъзоси бор, — дейди у, — 17 та комсомол-ёшлар бригадаси тузилган. Ўтган йили район партия комитети бюро аъзоси Норинисо Халимова бошлиқ бригада коллективи ҳар гектар ердан 45 центнердан пахта ҳосили етиштирди. XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси делегати, сут соғувчи Марҳабо Юнусова эришган кўрсаткичлар ҳам баракали бўлди.

Колхоз раиси А. Саматов делегация аъзоларига колхоз тарихи, унинг бугуни ва келажаги тўғрисида ҳикоя қилиб берди.

Колхозда 10 та қишлоқ бўлиб, улар Ғўлакандоз ва Янгиҳаёт қишлоқ Советларига қарайди. Аҳолиси 30 минг кишидан ортиқ. Ҳар икки қишлоқ Советида 5840 хонадон бор.

Хўжаликда барча мактаблар замонавий усулда қурилган. Маданият уйлари, клубларда турли хил тадбирлар ўтказилади. Биргина шу колхознинг ўзида 13 та спорт иншооти мавжуд экан.

Биз колхоз правлениеси биноси ёнбошида икки қаватли «Савдо маркази»ни кўздан кечирдик. Бу ерда одамлар ҳамиша гавжум.

Колхоз партия комитети секретарининг ўринбосари, сиёсий-маориф кабинети мудири Вайдулло Шокиров бизнинг редакциядан эканлигимизни билиб, «арзи-ҳол» қилишга тушди:

— Колхозимизда ўзбеклар кўпчиликни ташкил этади. Улар асосан ўзбек тилидаги газета ва журналларга ёзилишади. Биз масалан, ён қўшнимиз — Тошкент область газетаси «Тошкент ҳақиқати»ни ўқишни истаймиз. Лекин, қўлимиздаги каталогларда бу газета индекси йўқ.

Биз Вайдуллога бу борада ёрдам кўрсатишга ваъда бердик.

Колхознинг улкан музейи областдагина эмас, балки, республикада ҳам машҳур. Музей директори Аҳмаджон Ғафуровнинг айтишича, 18 йил мобайнида 2 мингдан ортиқ экспонат йиғилибди. Ундаги ҳужжатларнинг ҳаммаси жуда нодир. Музей залларидан бирида қуйидаги сўзларга кўзингиз тушади: «Калинин номли (ҳозирги Ленин номли) колхоз коллективи 1941 йилда етиштирилган ҳосилнинг 1 проценти миқдоридаги фойдасини, колхознинг умумий даромадидан 2 минг сўмни, 200 килограмм буғдой, 500 килограмм картошка, 500 килограмм помидор, 200 килограмм пиёзни мудофаа фондига топширди».

— Колхозимиз ҳозир шу қадар қудратлики, — деди А. Ғафуров. — Ҳар бир колхозчимиз шунча миқдордаги пул, озиқ-овқатни топшириш имкониятига эга.

Колхозда 9 кишига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони юксак унвони, 20 дан ортиқ кишига олий мукофот — Ленин ордени берилган. Шунингдек, музейга Фарғона каналининг 36-участкасида ишлаган колхоз аъзоларининг ҳужжатлари ҳам қўйилган.

Музейда бизга Абдуқаюм буванинг суратини кўрсатишди. Қарангки, 1917 йили Улуғ Инқилоб ғалаба қилганлиги тўғрисидаги хушхабарни биринчи бўлиб, Ғўлакандозга олиб келган отахон ҳали бардам-бақувват экан. Мана, суратдан биринчи тракторчи Абдуқаюм Дўсматов ўйчан боқиб турибди. Ўшанда у «Фарзон» тракторини тариллатиб, қишлоққа кириб келганда, дин пешволари «шайтон арава» ҳайдаган ер макруҳ бўлади, экин унмайди, деб миш-миш тарқатишган экан. Бугунги кунда колхозда 580 та турли маркадаги трактор, 119 та терим машинаси, 160 та сеялка, 260 та юк машинаси бор. Ўтган йили ҳосилнинг 70 фоизи ёки 1987 йилдагидан бир неча марта кўп пахта терим агрегатларида йиғиштириб олинди.

ДИЙДОР ҒАНИМАТ

Энди районда анча танилиб қолган Мунавварнинг бригадаси ҳақида қисқагина ҳикоя қилмоқчимиз. У 1969 йили механизаторликни устози, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Хурсандой Розиқовадан ўрганди, уч йил машинада пахта терди. Кейинчалик Мунавварни бригада бошлиғи вазифасига тайинлашди. У бошлиқ бригада ҳар йили пахтадан мўл ҳосил олиб келмоқда. Ўтган йили 65 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 37 центнердан хирмон кўтарилди. Колхозчилар ишлаб топган бир сўмларига 1 сўм 24 тийиндан қўшимча ҳақ олдилар.

— Бригадамиз аъзолари асосан «Тожикобод» ва «Тинчлик» маҳаллаларида яшайдилар, — деди бригада бошлиғи. — Ўзбегу тожик миллат суриштирмайдилар, бир-бирлари билан қуда-андачилик қиладилар.

Шундан сўнг, Мунаввар Қўзибоева бошлиқ комсомол-ёшлар бригадасининг ҳашаматли дала шийпонида дўстлик учрашуви ўтказилди.

— Биз икки йилдан бери Мастчоҳ райони билан биргаликда маданий тадбирлар, спорт мусобақалари ўтказиб келмоқдамиз, — деди учрашувда сўзга чиқиб Бекобод район комсомол комитетининг биринчи секретари Шуҳрат Тошматов, — районимиздаги Ойбек номли совхоз билан Мастчоҳдаги К. Маркс номли колхоз механизаторлари мусобақаси давомида бир-бирларимиз билан дўстона алоқа ўрнатиш калитини топдик.

Бригада бошлиғи М. Қўзибоева тошкентлик дўстларнинг ташрифи ҳамманинг кайфиятини кўтариб юборганлигини таъкидлади ва бундай учрашувлар тез-тез бўлиб турса, деган истакни билдирди. Шийпонда қувноқ куй-қўшиқлар янгради.

«Баёт» ансамбли қатнашчилари колхозчилар билан биргаликда рақсга тушдилар, биргалашиб қўшиқ куйладилар.

* * *

Дўстлар диёрига қилинган икки кунлик сафар баракали бўлди: ҳамкорлик алоқалари янада мустаҳкамланди, Ленинободдаги Крупская номидаги тикувчилик бирлашмаси билан Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги номли Тошкент тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси ўртасида шартнома тузилди.

— Кўз кўзга тушса меҳр уйғонади, — деди Ғ. Ҳ. Усмонхўжаев, — тез-тез учрашиб туришимиз керак. Область комсомол комитети ҳозир ана шундай дўстона алоқаларни янада кучайтириш юзасидан қўшимча тадбирларни белгиламоқда.

«Тез-тез кўришиб турайлик». Тожикистонлик ёшлар ҳам, тошкентлик йигит-қизлар ҳам бу сўзларни кўп тилга олишди. Бу сўзларда шунчаки мулозамат эмас, балки, ҳақиқий дўстлик, ҳақиқий қардошлик руҳи сезилиб турарди.

Э. ҚОСИМОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.
Тошкент — Ленинобод — Тошкент.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

✦ ПАРИЖ. Душанбага ўтар кечаси Исроил ҳарбий авиацияси Жанубий Ливандаги нишонларга қарши «рейд» ўтказди. Франс Пресс агентлиги Тель-Авив ҳарбий вакилининг айтганларига таяниб шуни хабар қилди.

Исроил самолётлари Жанубий Ливаннинг марказий қисмидаги Мажл Ал-Балхалиф аҳоли пунктини бомбардимон қилдилар.

Тель-Авивда мудофаа министрлиги вакилининг айтганларига қараганда, террорчи ташкилотлар қароргоҳи бўлган биноларга» зарба берилган.

✦ ЛОНДОН. Якшанба куни кечқурун Лондон марказидаги жуда катта китоб дўконларидан бирининг олдида кучли портлаш рўй берди. Рейтер агентлигининг хабар қилишича, портлаш натижасида бинога шикаст етган ва дўкон олдидан ўтиб бораётган аёл жиддий жароҳатланган. Яна икки киши касалхонага келтирилган.

Полиция портловчи қурилма якшанба куни ёпиқ бўлган дўконга ёки унинг ёнига ўрнатилганми буни ҳали аниқлагани йўқ.

Агентлик шу вақтгача бирорта ташкилот ўз зиммасига олмаган бу террорчилик ҳаракати Салмон Рушдининг шов-шувга сабаб бўлган «Шайтон суралари» китоби шу дўконда сотилганлигига алоқадорлигини истисно қилмайди.

✦ ПАРИЖ. Якшанба куни эрталаб Колумбия пойтахти Боготадан 490 километр шимоли-шарқда жойлашган Кордоба вилояти пойтахти Монтерия шаҳри аэропортида АҚШ давлат департаментига қарашли «Геркулес» юк самолёти жиддий шикастланди. Франс Пресс агентлигининг хабар қилишича, ёндирувчи бомба ташлаш ёки ўт қўйиш ёнғин натижасида самолётнинг бутун олди қисми кабинаси билан ёниб кетган. Террорчилик ҳаракати қурбонлари ҳақида хабар қилинмади.

Ёнгин Колумбияга наркотик моддалар билан савдо қилувчи мафиячиларга қарши курашиш учун восита лар олиб келган Американинг дастлабки иккита ҳарбий транспорт самолёти Боготага келишидан бир неча соат олдин эрта билан бошланган.

✦ ПЕКИН. Бу ерда Хитой армиясидан бўшатилган 1 миллион ҳарбий хизматчини ишга жойлаштириш борасидаги уч йиллик режа амалга ошириб бўлинганлиги ҳақида маълум қилинди. Хитой миллий озодлик армияси ҳарбий хизматчилари сонини 1985 йилда қисқартирилиши натижасида собиқ ҳарбий хизматчиларни ишга жойлаштириш билан боғлиқ тадбирлар мажмуасини ишлаб чиқиш зарурати туғилган эди, деди журналистларга ХХР граждан маъмурияти министрлигининг вакили.

У шу йил бошидан бери солдат ва офицерларнинг сўнгги 16 минг кишилик группасини уй-жой ва иш билан таъминлаш масалалари ҳал қилинди, деди. Запасга бўшатилган барча кишиларнинг тахминан қирқ фоизини оддий ҳарбий хизматчилар, қолганини эса офицерлар ташкил этади. Қишлоқда яшаган ҳарбий хизматчилар, одатда, армия хизматига қаердан жўнаган бўлсалар, ўша ерга қайтмоқдалар. Уларни ишга жойлаштириш ва турли хил турмуш ташвишларини ҳал этиш маҳаллий маъмурий органларга ҳамда граждан маъмурияти бошқармаси зиммасига юклатилади. Хитой халқ миллий озодлик армиясида хизмат қилган чоғида инвалид бўлиб қолганларга умрбод моддий ёрдам кўрсатилади.

(ТАСС, 4 сентябрь).

✦ ЧЕХОСЛОВАКИЯНИНГ ҳар бир райони ўз анъанаси, маданияти ҳамда тарихий, меъморлик ёдгорликларига эга.

Красна Горка — Шарқий Словакиянинг ўрта аср қасрларидан бири. У 1318 йилда қурилган. Ҳозир Красна Горка ўлканинг маданий марказларидан ҳисобланади. Бу ердаги музейда уч мингдан зиёд экспонат тўпланган.

СУРАТДА: Красна Горка қасри.

ЧТК — ТАСС сурати.

ГАВАНА АЭРОПОРТИДАГИ ФАЛОКАТ

ГАВАНА, 4 сентябрь. (ТАСС). Кубанинг «Кубана де авиасьон» авиакомпаниясига қарашли ИЛ-62М пассажир самолёти якшанба куни кечқурун пойтахтдаги Хосе Марти номли халқаро аэропортдан ҳавога кўтарилаётган пайтда фалокатга учради. Дастлабки маълумотларга қараганда, 115 пассажирнинг ҳаммаси ва экипажнинг 11 аъзоси ҳалок бўлган, авиалайнер шартнома билан Гаванадан Кельнга, у ердан Миланга учиши керак эди. Икки Куба гражданидан ташқари пассажирларнинг ҳаммаси чет эллик сайёҳлар эди.

Самолёт учиш-қўниш майдонидан бир километр масофадаги уй-жой районига қулаб тушди, ерга қулаш чоғида 19 та уйга шикаст етди. Йўл полицияси постлари аэропортга борадиган барча йўлларни тўсиб қўйди. Бир неча соат давомида тез ёрдам автомобиллари ва ўт ўчириш машиналари бу йўллардан катта тезликда ўтиб турди. Гавана марказий клиникаларида шикаст етган уйларнинг жароҳат олган эгаларига шошилинч тиббий ёрдам кўрсатилмоқда. Мавжуд маълумотларга қараганда 30 дан ортиқ киши ярадор бўлган ва қаттиқ куйган.

Марказий телевидениенинг махсус ахборот варақасида фалокат содир бўлган жойга Куба раҳбари Фидель Кастро революцион қуролли кучлар ва ички ишлар министрлигининг бир группа офицерлари билан борганлиги айтилади. Фидель Кастро аэропортдан ярадорлар жойлаштирилган клиникага йўл олди.

Авиация ҳалокати сабабларини текшириш учун давлат комиссияси тузилди, комиссияга граждан авиацияси институтининг ректори Рохелио Асеведо бошчилик қилмоқда.

Сафарнома

45 ЙИЛДАН СЎНГ

Шу йил июль ойида уруш ва меҳнат ветеранларидан ташкил топган махсус группа саёҳатга чиқди. Саёҳат Европа маркази — Чехословакия Совет Социалистик Республикаси ва Польша Халқ Республикасига уюштирилди.

Ўзбекистон ССР ва Тошкент область уруш ҳамда меҳнат ветеранлари кенгаши ташаббуси билан режалаштирилган бу тадбирни область касаба союзлари Совети қўллаб-қувватлаб, саёҳатчилар бепул йўлланмалар билан таъминландилар. Бу йўлланмаларга Улуғ Ватан уруши йилларида ана шу мамлакатлар шаҳарларини фашизмдан озод қилишда қатнашган кишилар сазовор бўлдилар. Улар ҳозир пенсионерлар бўлишига қарамай ҳамон жамият ҳаётида фаол иштирок этиб келмоқдалар. Ёшлар давраларида, меҳнат коллективларида, аҳоли истиқомат жойларида бўлиб, фарзандларни оталар жасоратининг муносиб ворислари бўлиш, ҳамма соҳада ҳақиқий ватанпарварлик намунасини кўрсатишга даъват этмоқдалар.

...Москва — Прага поезди чегара томон яқинлашиб бормоқда. Кун иссиқ. Саёҳатчилар вагон деразаларидан таниш манзилларга боқиб, ўтмиш воқеаларини элас-элас кўз олдиларига келтирадилар.

...Нақл қилишларича, машҳур ҳаким Ибн Синони бир оғир бемор йигитчани кўришга олиб келган эканлар. У мажолсиз ётган бу йигит ошиқ эканлигини аниқлаган. Ҳаким беморнинг томирини ушлаб туриб шаҳар кўчалари, маҳаллалари, сўнг уларда яшайдиганларнинг исмларини айтишларини буюради. Севгилиси яшайдиган жой, унинг номи қулоғига кирганда йигитчанинг томирлари алланечук уриб кетади...

Саёҳатга бораётганларга қайси шаҳар, қайси манзил алоҳида қадрли, қалбда ўчмас из қолдирганлигини билиш учун инсон руҳий ҳолатининг нозик томонларини тушуниб етган ҳаким бўлиш шарт эмас эди.

— Стрий! — Урушдан кейин бизнинг 138-Карпат дивизиямиз турган бу ерда,— дейди поезд секинлаб ўтаётган қишлоқни кўрсатиб чинозлик Акимбек Қолдибоев. — Энди Сколье келади.

— Бу жойларда бендеревчилар тўдалари изғиб юрарди, — эслайди бундан 42 йил бурун ўтган воқеалар ҳақидаги суҳбатга қўшилар экан Исмоил ака Аҳмадхўжаев. — Урушдан кейин ҳам отишмалар тўхтамаганди. Сотқин душманлар тинч аҳолига кўп ёвузликлар қилишган. Биз уларни тасодифан бўладиган ана шу ҳужумлардан ҳимоя қилардик.

Поезд Прагага етиб келганда бутун йўл давомида ўзини нохуш сезиб юрган Рихси опа Мўминова, Жаббор ака Эргашевлар ҳам жуда тетик ва бардам бўлиб қолган эдилар. Оққўрғонлик «Тез ёрдам» станциясининг ходимаси Чехословакия пойтахтига қадам қўяркан, ўзининг ёшлик йилларини эслади. Ўшанда 20 ёшга ҳам етмаган бу кўҳликкина қиз Прагага келгунча кўп жанговар йўлларни босиб ўтган, қанчадан-қанча ярадорларни жанг майдонларидан олиб чиқиб, ярасига малҳам бўлганди. Уни шу ерда Коммунистик партия сафига қабул қилишди. Биринчи даража Ватан уруши орденига ҳам Прагада сазовор бўлган эди. Ўқ ёмғирлари остида жанггоҳларга эмаклаб кириб кетгани, йигитлардек абжирлик билан ярадорларни елкасига олиб, дала госпиталларга келгани ҳозир худди тушга ўхшайди. Рихси опанинг уруш ва урушдан кейинги жўшқин шифокорлик фаолияти муносиб тақдирланди. У камдан-кам одамларга насиб этадиган мукофот — Халқаро Қизил ярим ой жамиятининг Флоренс Найтингейл номидаги медали эгаси бўлди.

Прага кўчаларини айланар эканмиз, собиқ разведкачи, оҳангаронлик пенсионер, СССР клуб ходими аълочиси, Жаббор ака Эргашев ўзига хос «гид»лик қилади. X—XV асрларга оид архитектура ва тарихий ёдгорликлар, Кремль, Вишеград қалъаси, саройлар, черковлар, қадимий майдонлар, панжарадор кўприклар, ратуша биноси (куранти билан) ҳақида уруш йиллари кўрган-эшитганлари асосида гапиради.

Прагада эрамизгача IV асрдан аҳоли яшай бошлаган. Эрамизнинг VI асрида бу ерда славянлар истиқомат қила бошлайди. Шаҳарда қирол Карл IV номи билан боғлиқ жойлар кўп. У Прагаградига асос солган. Бир вақт бу шаҳар Рим империясининг ҳам пойтахти бўлган. Европадаги энг қадимги университет (1348 йил очилган) ҳам Карл IV номи билан аталади. Унинг кутубхонасида икки миллионга яқин асар бор. Қаёққа қараманг миноралар кўзга ташланади. Шунинг учун ҳам Прагани олтин минорали шаҳар деб атайдилар. Прагада 113 та собор бўлиб, шундан 80 таси доимий ишлаб туради. Кўкаламзор дарахтлар орасидан узоқ-узоқлардан кўринувчи баланд иншоот Париждаги Эйфель минорасининг чоғроқ модели экан.

Жаббор ака хизмат қилган 330-гвардия полки (12-гвардиячи ўқчи дивизия) 1945 йил апрель ойида Чехословакия ерини озод қилишга киришган эди. Жаббор ака полк разведкачиси бўлган. У 30 апрелдан 1 майга ўтар кечаси Острава шаҳрини озод қилишда кўрсатган жасорати учун II даража Ватан уруши ордени билан тақдирланган. Бундан ташқари у қардош мамлакатнинг Опава, Кошице, Оломоуц шаҳарлари ва бир қанча қишлоқларини озод этишда иштирок этган.

— 9 май соат ўн бирларда гитлерчилар Германиясининг таслим бўлганини мана шу ерда эшитдик, — деб эслайди Ж. Эргашев. — Орадан икки соат ўтмасдан тревога орқали Ностивице ўрмонларида фашистлар борлигини эшитиб ўша томон йўл олдик. 15 майгача улар билан жанг олиб бориб, урушга ўша жойда нуқта қўйгандик.

Дарҳақиқат, фашистлар Германияси таслим бўлиб Ғалаба байрами нишонланаётганда бу ерда қўзғолон кўтарилган. Совет танкчиларини шаҳар аҳолиси шодон кутиб олаётган бир пайтда бошқа кўчаларда, айниқса шаҳар чеккаларида танк экипажлари йўл-йўлакай жангга киришиб, қаршилик кўрсатаётган фашистларни Прагадан ҳайдаб чиқаришга тўғри келганди. Бу ерда озмунча ватандошларимиз қони тўкилмади. Улар шаҳар яқинидаги Қизил армиячиларнинг Ольшанский қабристонида дафн қилинган. Саёҳатчилар ана шу жойни зиёрат қилиб, собиқ қуролдош дўстларини эслашни кўнгилларига тугиб қўйган эдилар.

Группа аъзолари гуллар кўтариб қабристон сари йўл олдилар. Сокин ва сўлим оромгоҳни эслатувчи қабристон анвойи чечакларга бурканган. Йўлакдан юриб бориб чапга бурилса, қабристон тўридаги алоҳида жой — Совет аскарлари мангуга бош қўйган манзилга бориллади. «Совет Ватанининг шон-шуҳрати ва мустақиллиги учун ва славян халқларини фашизмдан озод қилиш жангларида ҳалок бўлган Қизил Армия жангчиларига абадий шон-шарафлар. 1941-1945» ёзувлари битилган ёдгорлик пойига яқинлашамиз. Шу ерда 3- ва 4-гвардиячи танкчи армия сафида жанг қилган чирчиқлик полковник Шавкат Умаров, олмалиқлик шахсий пенсионер Виталий Борисович Гнешкевич қуролдошларининг мардликлари ҳақида кўп нарсаларни айтиб беришди.

Бу ерда 435 солдат ва офицеримиз, шу жумладан 8 нафар қиз, 6 нафар Совет Иттифоқи Қаҳрамони дафн этилган. Уларнинг ҳаммаси доимо текис саф тортиб туришади — марҳумларнинг ҳар бирига, алоҳида бир хилдаги ёдгорлик қўйиб номлари, туғилган-ҳалок бўлган саналари ёзиб қўйилган. Ҳар бир ёдгорлик олдига қизил атиргуллар экилган. Мангу қотган ҳайкалчалар орасида кекса бир аёлни учратдик. Айтишларича, у қишда ҳам, ёзда ҳам, ёмғирқорда ҳам шу ерда бўлар экан, ҳар куни зиёратгоҳни айланиб чиқишни канда қилмас экан. Ҳар бир қабр тош атрофини кўздан кечириб, сўлиган гуллардан, ҳазонлардан тозалаб, ёдгорликни артиб-суртар экан. Қирқ йилдан бери фақат ана шу юмуш билан ўзини овутар экан. Қайси тош кимга атаб қўйилгани, кимни йўқлаб, қачон кимлар келганини кузатиб юрар экан.

— Сизнинг юртдошларингиз ҳам бор. Ана, қаранг, ўнгда, кейинги қаторда, — титроқ қўллари билан ишора қилади бизга.

Яқинроқ бориб тошдаги лавҳаларни бирма-бир ўқиймиз:

Оддий аскар Алиев Маҳмед 1926—18. 6. 1945 й.

Оддий аскар Якубов Сара 1910—21. 6.—1945 й.

Оддий аскар Боев Абдулла 1924—21. 7. —1945 й.

Оддий аскар Шарипов Қурбон 1924—5. 8.—1945 й.

Оддий аскар Валимуҳамедов Мухтор —1919—28. 5. — 1945 й.

Марҳумлар, уларнинг жасорати ҳақида яқинлари, жигаргўшалари эҳтимол билишмас, қабрларини излаб юришгандир, балки. Лекин чехословакиялик дўстларимиз асло унутишмайди. 1 ва 2 ноябрь кунлари ҳамма марҳумлар йўқланади. Шунда бутун атроф гулларга тўлиб кетади.

Уруш қурбонлари ҳаётининг сўнгги кунлари, уларнинг охирги тақдири, қандай дафн қилинганликларини бу аёл билади. Ўзининг ёлғиз фарзандидан жудо бўлган аёл шу ерга келса уларнинг ҳаммасини иссиқ бағрига олиб иситаётгандек, кўзларига меҳр билан боқаётгандек бўлиб тасқин топади. Праганинг мана шу сўлим масканида мангу макон топган қаҳрамонлар ҳақида маълумот олишни истовчилар бўлса (бундайлар кўп, албатта!) қуйидаги адресга мурожаат этишлари мумкин: **Прага — 7, 17000, Германова кўчаси, 61-уй, КОМАНЦЕВА МАРИЯ.**

Прагадагина эмас, Жанубий Моравия области марказзи Брнода ҳам совет жангчилари хотирасини ёдда сақлайдилар. Бу — мамлакатнинг йирик саноат маркази бўлиб, кўплаб машинасозлик, тўқимачилик корхоналари жойлашган. Ҳар йили халқаро ярмаркалар ўтказиб туриладн. Брнони Совет Иттифоқи Қаҳрамони Р. Малиновский қўмондонлигидаги 2-Украина фронти қўшинлари фашистлардан озод қилган. 17 минг совет солдати ана шу шаҳар учун бўлган жангларда ҳалок бўлган.

Саёҳатимизда навбатдаги манзил Готвальдов шаҳри эди. Бу шаҳар билан ҳам мамлакатимизни кўп нарсалар боғлайди. Готвальдовни 1945 йил 2 майда Совет Армияси немис-фашистлардан озод қилган. Ҳаммаёқда кўмкўк дарахтлар, уй атрофлари, балконларда гуллар. Шаҳарнинг аввалги номи ҳам Злин (кўкаламзор) деб бежиз аталмаган. 1949 йилда мамлакатнинг биринчи ишчи президенти номини беришга қарор қилинган. Шаҳарнинг ҳамма жойидан кўзга ташланувчи қизил ғиштин меҳмонхона «Москва» номи билан аталади.

Готвальдов пойабзал саноатининг дунёдаги йирик маркази. «Свит» (илгариги «Батя») корхоналари мамлакатда ишлаб чиқарилаётган пойабзалнинг учдан икки қисмини беради. Унда 23 минг ишчи меҳнат қилади, бу шаҳар аҳолисининг тўртдан биридан зиёдроғи демак. Ана шу ишчилар кунига 100 минг жуфт сифатли пойабзални харидорларга етказиб берадилар. Маҳсулотнинг ярми Совет Иттифоқига юборилади. Биз борганда пойабзалчилар дам олишда экан. Ишчилар ёз бўлгани учун икки ҳафталик отпускага кетишибди. Умуман корхонадагилар қай вақтда дам олишни истаса, ўша пайтда бу талаб бажарилар экан. Ҳозир пойабзалчилар учун шаҳарда янги турар жой квартали бунёд бўлмоқда. У қурилиб бўлгач, 25 минг одам ана шу уйларга кўчиб ўтади. Корхонанинг ўзи ҳам кенгайтирилиш арафасида. Чунки 1935 йилда қурилган фабриканинг 14 қаватли биноси торлик қилиб қолибди.

Чехословакия саноатигина эмас, балки қишлоқ хўжалиги ҳам юксак даражада намунали ташкил этилган мамлакатлигига иқрор бўлдик. Хусусан Готвальдовдаги «Слушовице» агрокомбинати ишлари билан танишганимизда, унинг юксак кўрсаткичлари ҳавас уйғотди. Агрокомбинатда 6345 киши ишлайди. Бу хўжаликнинг 5 минг 300 гектар ери бор. Ишчиларнинг ойлик иш ҳақи ўртача 3 минг 370 кронга тўғри келаркан (ўн крон —1 сўм). Бу республикадагидан ҳам юқори кўрсаткичдир. Агрокомбинатда гектаридан 6,7 тоннадан дон, ҳар бир сигирдан эса 6 минг 105 литрдан сут олинмоқда. Комбинат ишчилари шаҳар аҳолисини гўшт, сут, сабзавот-мевалар билан таъминлайдилар. Комбинатнинг қайта ишлаш корхоналаридан ташқари савдо, қурилиш, маданий-маиший хизмат кўрсатиш муассасалари ҳам бўлиб, улар катта фойда келтираётир.

С. МУСАЕВ.
(давоми бор).

СУРАТЛАРДА: (юқорида) ветеранлардан бир группаси; (пастда) Прагада ҳалок бўлган совет жангчилари қабристонларида.

АВТОР ва Р. АЛЬБЕКОВ суратлари.

НАВБАТДАГИ ҚАБУЛ

«Тошкент ҳақиқати» газета редакцияси ҳузуридаги жамоатчилик Совети навбатдаги қабулни эртага — 7 сентябрь пайшанба куни соат 17.00 дан бошлаб ўтказади. Бу сафар меҳнаткашларни жамоатчилик Советининг аъзоси, Тошкент шаҳар прокурорининг ёрдамчиси Нурмат Турсунматов қабул қилади.

Жамоатчилик Совети Ленинград кўчаси, 32-уй, 7-қават, 742-хонага жойлашган. Телефонлар: 33-40-48; 32-53-54.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖАМОАТЧИЛИК СОВЕТИ ҚАБУЛХОНАСИ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТУРИСТ

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ САЁҲАТ ВА ЭКСКУРСИЯЛАР СОВЕТИ

СЕНТЯБРЬ ВА ОКТЯБРЬ ОЙЛАРИДА

3, 5 ва 10 кун муддат билан «Кумушкон» туристик базасида

ДАМ ОЛИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

1 киши учун 3 кунлик путёвка баҳоси — 18 сўм;
1 киши учун 5 кунлик путёвка баҳоси — 34 сўм;
3 ва 4 кишилик оилавий путёвкалар ҳам мавжуд.

«КУМУШКОН» туристик базаси Чотқол тоғ тизмалари ён бағрида жойлашган. Туристлар 2-3-4 кишилик коттежларга жойлашишади.

Дискотека, кутубхона, кинотеатр, спорт майдончаси, видеосалон, рақс майдончаси, сув ҳавзаси туристлар хизматига бериб қўйилади.

Ажойиб табиат манзаралари, тоза тоғ ҳавоси барча-барчани ўзига ром этади. «Кумушкон» туристик базасида мириқиб ҳордиқ чиқаришингиз, куч-қувватга тўлишингиз мумкин.

Путёвкаларни нақд пулга ва пул ўтказиш йўли билан қуйидаги адресдан харид қилишингиз мумкин:

Тошкент шаҳри Т. Шевченко кўчаси, 44-уй.

Телефонлар: 33-67-03, 33-73-74.

ИШ СИФАТИНИ ТАЪМИНЛАЙДИ, ЭЛЕКТР ҚУВВАТИНИ ТЕЖАЙДИ

СН—315 «ОЛЕНЬ—10» маркали кучланишни ростловчи восита билан ишлаши мумкин бўлган телевизорлар ва радио аппаратураларининг электр қувватини истеъмол қилиш диапазони 79 дан 157 ваттгача, 157 дан 315 ваттгача ташкил этади.

Мазкур ростловчи воситадан фойдаланиш аппаратураларнинг юқори сифатли ишлашини таъминлайди, электр қуввати истеъмол қилишни камайтиради.

ТЕХНИК МАЪЛУМОТЛАРИ:

частотаси — 50 герц,
кучланиши — 220 вольт бўлган ўзгарувчан ток тармоғидан ишлайди.
Ҳажми — 292x176x97 миллиметр.
Вазни — 4 килограммдан зиёд эмас.
Электр қуввати сарфи — соатига 0,33 киловатт-соатдан зиёд эмас.
БАҲОСИ — 35 сўм.

Ушбу воситани ишлаб чиқарувчи Горький машинасозлик заводи ўз маҳсулотининг сотилган кунидан бошлаб 40 ой мобайнида бенуқсон ишлашига кафолат беради.

Ростловчи восита электр двигатели бўлган приборлар ва аппаратлар (компрессион совутгичлар, кир ювиш машиналари ва ҳоказолар) билан ишлатишга мўлжалланмаган.

«Рассвет» Марказий реклама-тижорат бирлашмаси.

«Союзреклама» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ўзбекистон реклама ишлаб чиқариш корхонаси.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ВАҚТ ҒАНИМАТ, ОБУНА БЎЛДИНГИЗМИ?

Ҳурматли газетхонлар! 1990 йил газета ва журналлари учун обуна қилиш давом этмоқда. Келаси йил ҳам «Тошкент ҳақиқати» газетасини мунтазам олиб туришни истасангиз шу кунларда унга обуна бўлишни унутманг. Бунинг учун «Союзпечать» агентлигига ёки иш жойингиздаги, ўқув юрти ва турар-жойингиздаги жамоатчи матбуот тарқатувчиларга мурожаат қилсангиз бўлади. Улар сизни келаси йил матбуоти учун обуна қилиб қўйишади.

«Тошкент ҳақиқати»га обуна исталган муддат учун чекланмаган миқдорда қабул қилинади.

Газетанинг ОБУНА БАҲОСИ бир йилга — 7 сўм 68 тийин, олти ойга — 3 сўм 84 тийин.

СПОРТ • СПОРТ

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА

✦ ИТАЛИЯНИНГ Риети шаҳрида ўтказилган енгил атлетика бўйича халқаро мусобақаларда тошкентлик Радион Гатаулин лангар билан баландликка сакрашда ғолиб чиқди. Халқаро классдаги спорт мастери Р. Гатаулин 580 см. баландликни забт этиб, энг яқин таъқибчилари — жаҳон чемпиони Сергей Бубка ва Василий Бубкаларни 20 сантиметр ортда қолдирди.

ЭРКИН КУРАШ

✦ ШВЕЙЦАРИЯДА эркин кураш бўйича бўлиб ўтган жаҳон чемпионати СССР терма командасининг ғалабаси билан якунланди. Унда мамлакатимиз аъзолари тўрт олтин, икки кумуш, икки бронза медалини қўлга киритдилар. Бу ютуқда тошкентлик полвонлар — бир неча карра жаҳон чемпиони Арсен Фадзаев, Аслан ва Махарбек Хадарцевларнинг ҳам салмоқли ҳиссаси бор. Хусусан 90 килограмм вазнлилар тонфасида гиламга тушган Махарбек финал беллашувида ўзининг эски рақиби Джим Шеррдан шу йили жаҳон кубоги мусобақасидаги мағлубияти учун аламини олди ва жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлди. Бир неча йил 68 килограмм вазнда беллашиб мағлубиятга учрамаган жаҳоннинг тўрт карра чемпиони Арсен Фадзаев бу сафар гиламга 74 кг. вазнда тушди. Ана шу беллашувларда у таниқли америкалик курашчи К. Мондейдан мағлубиятга учраб чемпионатнинг кумуш медалига сазовор бўлди.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

ТОШКЕНТ ТИЖОРАТ (коммерция) БАНКИ **«ОСИЁ-БАНК» ТАВСИЯ ҚИЛАДИ:**

Ўз жамғармаларингизни сақлаш учун Сизга мақбул келишилган шартларда Банкка сақлаш учун топширишингиз мумкин. Бу ишончли, қулай ва фойдалидир.

«Осиё-банк» адреси: Тошкент шаҳри, Юнусобод массиви, 2-квартал, 8-уй, (8, 18, 24, 51, 60, 91, 97, 112-автобусларнинг «Универсам» бекати).

●

«ТАШСТРОЙМАТЕРИАЛИ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ 600x600 ҳажмидаги товуш сингдирувчи гипс плиталарни

СОТАДИ

Мурожаат учун адрес: Тошкент области, Орджоникидзе райони, Янгиобод посёлкаси, 2-Янгиобод заводлар бошқармаси.

Театр

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 6/IX да **Кориолан** (19.30), 7/IX да **Тақдир эшиги** (19.30).

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА «Мушук уйи» ва Доктор Айболит-ғаройиб томошалари (8/IX да 19.30 да).

Тошкент область табиатни муҳофаза қилиш комитети ходимлари комитет раиси ўринбосари Ғ. А. Жўраевга отаси **Абдулла ЖЎРАЕВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; хат бўлими — 325553; адвокат, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Р — 11937. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64684. Б. 1678. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12